Des Nilos Doxapatres Taxiz ton pitriarchieon Thronon

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

Des

NILOS DOXAPATRES

ΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΘΡΟΝΩΝ

ARMENISCH UND GRIECHISCH

herausgegeben

von

FRANZ NIKOLAUS FINCK

ՆԵՂՈՍԻ ԴՈՔՍԱՊԱՏՐԻ

ԿԱՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ԱԹՈՌՈՑՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՅՈՒՆԱՐԷՆ

Հրատարակեց

ՖՐԱՆՑ ՆԻԿՈԼԱՈՒՍ ՖԻՆԿ

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ

Տպարան Մայր Աթոռոյ Ս. Էջմիածնի

1902

Дозволено цензурою 19 Іюня 1901 г. Г. Тифлисъ.

ԱԶԴ

Այստեղ առաջին անգամ հրատարակուած հայերէն բնագրի հիմքն են կազմում երեք ձեռագիր, որոնք գտնւում են Ս. Էջմիածնի մատենադարանում, այն է՝ 1) Թ. 1696 (ըստ Կարենեանի մայր ցուցակի 1654), թերթ 235ա—245ա, 2) Թ. 532 (ըստ Կարենեանի մայր ցուցակի 519), թերթ 277բ—294ա, 3) Թ. 55 թերթ 386բ—395ա

Թ. 532 ձեռագիրը գրուած է ՌԿԸ (=1619) թուին, իսկ միւս ձեռագրերի գրութեան թուականը անյայտ է. միայն Թ. 1696 ձեռագրի նկատմամբ կարելի է ենթադրել, որ հաւանականօրէն ԺԴ. դարու սկզբի գործ է [հմմտ. Հանդէս Հայագիտութեան (Zeitschrift für armenische Philologie) հատոր Ա. էջ 116-117]:

Համեմատութեան համար բնագրի հայերէն թարգմանութեան դէմ զետեղուած է յունարէնը, որ առնուած է հետեւեալ գրքից. Hieroclis Synecdemus et notitiae graecae episcopatuum. accedunt Nili Doxapatrii notitia patriarchatuum et locorum nomina immutata ex recogn. Gustavi Parthey. Berolini 1866.

Այս հրատարակութեան իբրեւ հիմնական բնագիր ծառայել է Թ. 1696 ձեռագիրը. միւս երկու, a եւ B տառերով միմեանցից որոշուած, ձեռագրերի տարբեր ընթերցուածները նշանակուած են իւրաքանչիւր երեսի ստորին լուսանցքում:

Երկու բնագրերի մէջ հիմնականից տարբեր տառով տպագրուած են այն բառերն ու հատուածները, որոնք դիմացը գտնուող բնագրի մէջ չկան, իսկ միմեանցից անջատուած տառերով տպագրած մասերը փոխադարձաբար մատնացոյց են անում այնպիսի տարբերութիւններ երկու բնագրերի մէջ, որոնք ուրիշ տեսակէտից արժանի են ուշադրութեան:

Հեղինակի անձնաւորութեան մասին տեղեկութիւններ հաղորդում է Կրումբախեր իւր Բիւզանդական Գրականութեան Պատմութեան մէջ (K. Krumbacher, Geschichte der byzantinischen Litteratur, 2 Aufl. München 1897, էջ 415 եւ 463.)

Ֆ. Ն. Ֆինկ.

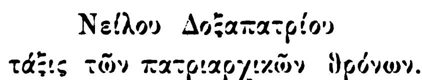
ՎՐԻՊԱԿՔ.

Ե.	Տ.	ՍԽԱԼ.	ՈՒՂԻՂ.
1,	23	ընդ արձակագոյն	ընդարձակագոյն
»	25	հարցերցիս	հարցեր ցիս
2,	13	ԻՐոպիայ	ի Րոպիայ
3,	20	յայտէ	յայտ է
»	26	Ն ա խ ա թ ո ռ	Ն ա խ ա թ ո ռ
4,	19	ամէն լիշխանն	ամէնիշխանն
14,	8	ընդ արձակ	ընդարձակ
»	15	տիեզերացէ	տիեզերաց է
»	16. 17	Զի Կրէտ քաղաք ամենայն իշխանութեան կղզոյն քա- ղաքաց մայր. սա կոչեցի.	զի Կրէտ քաղաք ամենայն իշխա- նութեան կղզոյն, քաղաքաց մայր սա կոչեցի.
»	29	իւրով ի նդատէ	իւրովին դատէ
15,	26	այսպէսէ պարտէ	այսպէս է, պարտ է
»	29	Տստուածն	Աստուածն
»	»	Քրիստոս.	Քրիստոս
16,	30	պարտէ	պարտ է
»	32	ոչ իսկ զքան է	ոչ իսկզքանէ
»	33	Աւերման	աւերման
19,	13	զայն պլուլին	զայնպլուլին
20,	18. 19	ճարկաւոր իմ	հարկաւորիմ
21,	1	պարտէր	պարտ էր
23,	1	ընդ արձակագոյնս	ընդարձակագոյնս
»	3	պատշաճէր	պատշաճ էր
»	7	զհետերթան	զհետ երթան
»	12	երկրորդ եւ	երկրորդեւ
»	13. 14	Հռոմայ.	Հռոմայ
24,	23. 24	Թագաւորեալսէ	Թագաւորեալս է
25,	1	յետ որո յԵգիպտոս	յետ որոյ Եգիպտոս
»	26	պատրիարգէ	պատրիարգ է
29,	5	ի Նախաժամանակացնհետէ	ի Նախաժամանակացն հետէ

Գիր որ եղև առ ի Նեղոսէ կրաւնաւորէ մակակոչեցեալ Դուքսապատրի. ի խնդրոյ եւ հրամանաւ բարեպաշտ մեծի թագաւորին Փռանկաց ի Սիկիլիա կղզին Ռուճէրի վասն հինգ պատրիարգացն աթոռոց, և որ նոցունց են արքեպիսկոպոսք և մայրաքաղաքոն, և մայրաքաղաքացն եպիսկոպոսք, եւ որք ինքնագլուխք են արքեպիսկոպոսք, և իւրաքանչիւրոցն վիճակք ըստ պատրիարգացն աթոռոց սահմանեալ: Նաև թէ և երբ կամ որպէս հաստեցաւ իւրաքանչիւր պատրիարգացն աթոռ, և վասն կարգացն նոցա և յատկական իւրաքանչիւրոցն անուանց. և գծագրեցաւ ի թուին ՑՈՒԱ:

Ամենամեծատոհմն տէր իմ: Վասն պատճառին զոր գրեցիր առ մեզ, յիշեայ զոր յագարակն ծանուցի ձեր փառաւորութեանդ, այլ ոչ ընդարձակագոյն որպէս այժմ. վասն զի արդ խորհրդի մեծաւ հարցերցիս. յաղագս որոյ պարտական եմ զամենայն երկս աշխատութեան ի բաց դնել և մի ըստ մինջէ գրել և ցուցանել և զկամս

Νείλου Δοξαπατρίου
τάξις τῶν πατριαρχικῶν θρόνων.

Σύγγραμμα γενόμενον παρὰ Νείλου ἀρχιμανδρίτου τοῦ Δοξαπατρίου κατὰ κέλευσιν τοῦ εὐγενεστάτου μεγάλου ῥηγὸς Ῥογερίου περὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἀρχιεπισκόπων καὶ μητροπόλεων καὶ τῶν ὑπὸ τὰς μητροπόλεις ἐπισκοπῶν καὶ τῶν ἐνοριῶν ἑκάστου πατριαρχικοῦ θρόνου, καὶ πῶς καὶ πότε συνέστη ἕκαστος πατριαρχικὸς θρόνος, καὶ περὶ τῆς τάξεως αὐτῶν καὶ τῶν ἰδικῶν ἑκάστου ὀνομάτων καὶ ποῦ τὸν λόγον ἐπέχουσι. συνεγράφη δὲ ἔτει ‚ςχνα' ἰνδικτιῶνος ς'.

Πανευγενέστατε αὐθέντα μου, περὶ ἧς μοι ἔγραψας ὑποθέσεως, μέμνημαι ὅτι ἐν τῷ καστελλίῳ Πανόρμῳ ὧν ἔγραψα πρὸς τὴν σὴν ἀντίληψιν, πλὴν οὐχ οὕτω πλατύτερον ὡς νῦν ἠρώτησας. νῦν δὲ πολλά εἰσι τὰ ἐρωτηθέντα καὶ χρεία λεπτοτέρας γραφῆς καὶ διηγήσεως. διὰ τοῦτο καὶ παντὸς πόνου καταφρονήσας, (τοῦτο γὰρ ἐκ χρέους ἐστὶν ἀπαραιτήτου ὀφειλόμενον τὸ ὁλοψύχως

3 a առ Ղինոսէ, b առ Լինոսէ. 4 ab կրօնաւորէ մակակոչեցելոյ Դոքսապատրիու. 5 ab եւ հրամանաւ չունին. 6 ab Փռանկաց. 7 ab ի կղզին Սիկիլիա Ռոճերին. 8 b պարոացն. ab որ չունին. ab են չունին. 9 ab արքեպիսկոպոսաց. 12 b վիճակացն. 13 b պատրիարքացն. 14 ab եւ թէ երբ. 15 ab հաստատեցաւ. 16 a կարդաց նոցին, b կարգաց նոցին. 18 a եւ գծագրեցաւ չունի. 19 a ի թուին ՑՈՒԱ չունի. b ի թուի ՍՈՒՁ. 20 ab Ամենամեծատոհմ. 22 ab յիշեա. a ծանուցի չունի. b ձեր չունի. 23 a ծա փառաւորութեամբ.

քս բարեպաշտութեամբ ըստ պատշաճ հնազանդութեանն անհրաժեշտ ամենայն զաւրութեամբ կատարել, որպէս զի մեծագահ ձեր հրամանացդ խնդիր ի փանաքիմաց զաւրութենէս մերմէ ի գլուխ ելեալ գրով կատարեսցի. եւ այս ըստ հաստատուն աւանդութեանց, զոր ընկալաք յառաջնոց սրբոց մեր հարցն, բացայայտեսցի. արդ սկսանիմք այսպէս, որ ի հնոց իմաստնոցն պատմեալ գծագրեցաւ, յերիս մասունս զամենայն տիեզերս բաշ-ժանելն, յԱսիա զարեւելս, Եւրոպիայ զարեւմուտս յայտ է թէ եւ Լիբիա եւ թէ սրով պատճառաւ անուանեցաւ իւրաքանչիւր մասն, ոչ է այժըմ մեզ ասել ժամանակ. իսկ սոսա մեծամեծ թագաւորութիւնք չորս կացին, որպէս նախասացաւ ի մարգարէէն Դանիէլէ. յորոց երկուքն եղեն յԱսիա ըստ նախայայտարարութեանն, ի Բաբելոն Ասորոցն եւ Մարացն եւ յետ այնորիկ Պարսիցն. եւ այլ երկուքն յԵւրոպէ. երրորդն յայտ է թէ Մակեդոնացոցն, եւ չորրորդ եւ վեհ ամենեցունց Հռոմայեցւոցն. եղեն եւ ի պէսպէս յաշխարհս մեծ թագաւորութիւնք եւ գաւառաց գլուխք մասնականք, որպէս յԵգիպտոս եւ յԵրուսաղէմ եւ յայլ տեղիս:

Գիտեմք եւ զՏեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ծնանելն ի քառասուն եւ երկու ամի թագաւորութեանն Յաւգոստոս կայսեր ի յառաջնումն միահեծան տէրութեանն նորա ի Հռոմ, որ եւ զամենայն տիեզերս աշխարհագիր արար, եւ զհետ Տեառն համբառնալոյն յերկինս, իմաստուն առաքեալքն ընթացեալ ընդ ամե-

ἐκπληροῦν τὸ παρα τῆς σῆς μεγαλοπερόχου ὑπεροχῆς ἐπιταττόμενόν μοι, μετὰ καὶ προτροπῆς τοῦ ἁγίου μου πατρός,) πειράσομαι διὰ βραχέων ὅσον τὸ κατὰ δύναμιν διὰ γραφῆς σαφοῦς παραστῆσαι πάντα τὰ ἐπιτεταγμένα μοι. ἀρκτέον δὲ οὕτω.

Παρὰ τοῖς παλαιοῖς σοφοῖς ἱστορικοῖς τε καὶ γεωγράφοις εἰς τρία μέρη ἡ οἰκουμένη πᾶσα διήρηται, εἰς Ἀσίαν τὴν ἀνατολὴν δηλαδή, εἰς Εὐρώπην τὴν δύσιν δηλονότι, καὶ εἰς τὴν Λιβύην. δι' ἣν αἰτίαν οὕτως ὠνομάσθη ἕκαστον μέρος, οὐ τοῦ παρόντος λέγειν καιροῦ. αἱ οὖν τέσσαρες μεγάλαι βασιλεῖαι ἃς προείρηκεν ὁ προφήτης Δανιήλ, αἱ μὲν δύο γεγόνασιν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἡ πρώτη δηλαδὴ ἡ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων καὶ Μήδων καὶ ἡ μετ' αὐτὴν δὲ ὑστέρα ἡ τῶν Περσῶν· αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἡ τρίτη δηλαδὴ ἡ τῶν Μακεδόνων, καὶ ἡ τετάρτη καὶ τελευταία καὶ μείζων πάντων ἡ τῶν Ῥωμαίων. γεγόνασι δὲ καὶ ἐν διαφόροις χώραις μέγισται βασιλεῖαι, καὶ τοπαρχίαι μερικαί, ὡς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἐν ἄλλοις τισὶ τόποις.

Ἐπεὶ τοίνυν τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γεννηθέντος ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Αὐγούστου Καίσαρος τοῦ πρώτου μοναρχήσαντος ἐν Ῥώμῃ καὶ πᾶσαν ἀπογραψαμένου τὴν οἰκουμένην, καὶ μετὰ τὴν τοῦ κυρίου εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν, οἱ σοφώτατοι ἀπόστολοι ἅπασαν περιέδραμον τὴν οἰκουμένην καὶ τὴν εὐσεβῆ καὶ ἀληθινὴν πίστιν εἰς ταύτην

---

3 a զաւրութիւն, b զօրութիւն. 4 ab մեծազահոյ. a ձեր *չունի*. 5 b զօրութենէս. 9 ab հարց մերոց. 10 b սկանիմք. 13 a բաժանեն. ab Եւրոպիա. 16 b իւրաքանչիւրոք. ab այժմ. 20 ab երկու. a ըստ, b ը̄. 22 ab Ասորւոցն. 24 a Մակեդոնացւոցն. b Մակէդովնացւոցն. 25 a չորորդն. ab վեհ ամենեցուն. 27 ab աշխարհս. 30 ab տեղիս տեղիս. 33 b ի թագաւորութեանն. 34 a Աւգոստոս, b Օգոստոս. ab յառաջնում ամի. 37 ab եւ *չունին*. ab յետ. 38 ab ի յերկինս.

նոյն տեղերս, զբարեպաշտութիւն և զճշմարտութիւն հաւատոյ քարոզեցին. պարտ և պատշաճ է գիտել, զի զոր նոքայ ի կեանս իւրեանց սահմանեցին, հաստատուն է մինչև ի կատարումն աշխարհի անգայթագղելի և պատուել և քարոզել աթոռս զորս ի նոցանէ կարգեցաւ, ի նոյնն կալ մնալ ամենայն աշխարհի և պահել, և ընթհանուր եպիսկոպոս ի նոցանէ սահմանեալ աթոռոյն յաջորդել հաւատարիմս և արժանահաւատս յամենայն լիս աստուածավայելուչ քաղաքավարութեան:

Արդ ի մեծն առաքելոյ Պետրոս նախ քան ի յայլոն հաւատացեալ հեթանոսական քաղաքք և է նախահաւատ ի Քրիստոս Անտիոք մեծն. և Կիլիկայ Ասորւոյ (ըստ որում յայտ է, զի նախ հաւատաց սա քան զամենայն Ասիայ և զքաղաքս արևելից) ի սայ հաստատեցաւ եկեղեցի ի Պետրոսէ յորում փոխանակ իւր զԵւոդիոս ձեռնադրեաց և ինքն գնաց ի Հռոմ որ էր թագաւոր ամենայն քաղաքաց և նախ աթոռ քան զամենայն եկեղեցիս Եւրոպիա, և աստ դարձեալ Պետրոս եկեղեցի հաստատեաց և զԼինոս փոխանակ իւր եպիսկոպոս կացոյց. սմանք ասեն թէ եգիտ զԼենիոս ի Պաւղոսէ հաստատեալ և ընկալաւ. իսկ յետ մահուանն Լենոսի Քսիստոս յաջորդեաց և յետ նորա Կղեմենտոս. և այսպէս զկողմանս արևելից և արևմտից աշխարհացն, զԱսիա և զԵւրոպիայ ինքն և այլքն առաքեալք ամենայն աշխարհաւք և գաւառաւք որ ի նոսա աշակերտեալ եպիսկոպոսս

ἐκήρυξαν. ἔδει δὲ πάντως μὴ μέχρι τῆς αὐτῶν βιοτῆς τὰ τῆς πίστεως περιορισθῆναι, ἀλλὰ μέχρι συντελείας χρόνων αἰῶνος ταύτην ἀκλόνητον διαμεῖναι καὶ συντηρῆσαι παρὰ τῶν τοὺς ἐκείνων διαδεξαμένων θρόνους· διὰ τοῦτο τὰς χώρας περιερχόμενοι ἐπισκόπους καθίστων ἐν ταύταις ἄνδρας ἱκανοὺς καὶ πιστοὺς καὶ ἀξιοπίστους ἐπὶ πᾶσαν θεοπρεπῆ πολιτείαν.

Τοίνυν καὶ ὁ μέγας ἀπόστολος Πέτρος πρὸ τῶν ἄλλων ἐθνικῶν πόλεων πρώτων πιστευσάντων τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ τῆς κοίλης Συρίας δηλαδή, (προῆρχε δὲ αὕτη πασῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ ἀνατολῇ πόλεων,) ἐκκλησίαν πηξάμενος καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐπίσκοπον ἐν αὐτῇ τὸν Εὔοδον χειροτονήσας ἀπεδήμησεν εἰς Ῥώμην τὴν βασιλίδα τότε πασῶν τῶν πόλεων τὴν προκαθημένην πασῶν τῶν τῆς Εὐρώπης πόλεων, κἀκεῖ ἐκκλησίαν πηξάμενος καὶ τὸν Λῖνον ἐν αὐτῇ ἐπίσκοπον καταστήσας. ὡς δέ τινές φασιν, ὅτι εὑρηκὼς τὸν Λῖνον ἤδη προκαταστάντα παρὰ τοῦ ἁγίου Παύλου καὶ τοῦτον ἀποδεξάμενος, μετὰ θάνατον τοῦ Λίνου τὸν Ξίστον ἐπίσκοπον κατέστησεν, εἶτα μετ' ἐκεῖνον τὸν Κλήμεντα. καὶ οὕτως ἐν τοῖς δυσὶ μέρεσι τοῦ κόσμου τῇ Ἀσίᾳ δηλαδὴ καὶ τῇ Εὐρώπῃ, ἐν ταῖς προεχούσαις πόλεσι πρῶτος αὐτὸς ἐπισκοπήσας, καὶ ἀντ'

---

2 ab հաւատոյ չունին. 4 a նոքա. 6 ab կատարած. a անգայթագելի. 7 ab պատուեալ եւ քարոզեալ. 8 ab նոյն. 10 ab ընդհանուր. ab եպիսկոպոսք. 12 ab հաւատարիմ. 13 ab յամենայնի ըստ աստուածային. 17 ab հաւատացին. b քաղաք. 18 ab եւ չունին. ab Կիլիկէ. a Ասորւոց, b Ասորոցն. 21 ab Ասիա. 22 ab ի սա. 27 ab Եւրոպիայ. 29 ab զԼինոս. 30 ab կարգեաց. 31 ab զԼինոս. 33 ab Լինոսի Քսեստոս. b յաջորդեաց. 34 ab Կղեմէնտոս. 35 a յաշխարհացն. 36 b զԱսիայ. ab զԵւրոպիա. ab այլ. 37 a առաքեալքն, b առաքելքն. b աշխարհօք.

յիւրաքանչիւրսն կարգեցին։ Խորհեցաւ և հոգաց և զերրորդ մասն տիեզերաց զԼիբիայ կացուցանել անդ եպիսկոպոս․ յորում և առաքեաց ի Հռոմայ ի Նախաթոռ քաղաքէն ամենայն Լիբիայ յԱղեքսանդրիայ որ յԵգիպտոս, զառաքեալն և աւետարանիչն զՄարկոս․ սա հաստատեաց եկեղեցի յԱղեքսանդրիայ և զամենայն Լիբէացւոց աշխարհն լուսաւորեաց․ Նա և այլ առաքեալքն ընդ ամենայն տիեզերս երթային և քարոզէին և եպիսկոպոսս կացուցանէին ըստ իւրաքանչիւր քաղաքաց։

Սակայն որ ունէին զմասունս ամենայն տիեզերաց նախաթոռ իշխանութեամբ, այսոքիկ են, զԱսիայ այսինքն զարևելս ամենայն Անտիոք մեծն, իսկ զեւրոպէ այսինքն զարևմուտս ամէն իշխանն Հռոմ, և Լիբէացւոցն Աղեքսանդր, ընդ որով և Պաղեստին ամենայն եւ Երուսաղէմ սահմանադրի․ քանզի Երուսաղէմ ի Լիբիայ է․ յորում եկաց ի նմին ի Տեառնէ եպիսկոպոս առաջին երանելի առաքեալն Յակոբոս եղբայրն Տեառն։

Արդ ունի մեծն Հռոմ զամենայն Եւրոպէ

αὐτοῦ ἄλλους καταστήσας, ἐφρόντισε καὶ τῷ ἑτέρῳ τρίτῳ μέρει τῆς οἰκουμένης τῇ Λιβύῃ ἐγκαταστῆναί τινα ἐπίσκοπον. καὶ δὴ ἐκ Ῥώμης στέλλει εἰς Αἴγυπτον καὶ Ἀλεξάνδρειαν τὴν προκαθημένην πάσης Λιβύης τὸν ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν Μάρκον, ὃς καὶ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος καὶ ἐκκλησίαν πηξάμενος πᾶσαν Λιβύην ἐφώτισεν. ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι πανταχοῦ πορευόμενοι καὶ κηρύσσοντες ἐπισκόπους καθίστων ἐν ἑκάστῃ πόλει εἰς ἣν περιήρχοντο.

Τέως οὖν οἱ προέχοντες ἦσαν οἱ προειρημένοι τρεῖς, ὁ τῆς Ἀσίας ἤγουν ἀνατολῆς πάσης ὁ Ἀντιοχείας, ὁ τῆς Εὐρώπης ἤγουν τῆς δύσεως ὁ Ῥώμης, καὶ ὁ τῆς Λιβύης ὁ Ἀλεξανδρείας, ὑφ᾽ ἣν καὶ ἡ Παλαιστίνη πᾶσα ἐν ᾗ τὰ Ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ Παλαιστίνη γὰρ Λιβύη ἐστίν. ἐν μέντοι τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπίσκοπος ἔμεινεν ὁ παρ᾽ αὐτοῦ τοῦ κυρίου καταστὰς ἐκεῖσε ὁ μακάριος ἀπόστολος Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος. ἐτέλουν οὖν καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ὑπὸ τὴν Λιβύην.

Κατεῖχε μὲν οὖν ὁ Ῥώμης πᾶσαν τὴν Εὐρώπην μέχρι τῶν ὁρίων Μαζῶν καὶ Γάλλων, Ἱσπανίας, Φραγγίας καὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ μέχρι Γαδείρων καὶ Ἡρακλειῶν στηλῶν, ὠκεανοῦ ἔχων εἰς δυσμὰς ἡλίου, ἐν ᾧ εἰσὶ νεκρὰ ὕδατα καὶ ἰλώδη, ἐν ᾧ νῆσος κατὰ τὰ ἄκρα τῶν ὠκεανῶν πελάγων πολύανδρος Χριστιανῶν ἄπειρος πληθὺς ἄχρι Ῥαβέννης Λαγγοβάρδων καὶ Θεσσαλονίκης, Σκλάβων καὶ Ἀβάρων καὶ Σκυθῶν ἕως Δανουβίου ποταμοῦ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὁροθεσίας, καὶ Μαγκαρίας καὶ μέρος τῶν ἑσπερίων καὶ μέρος τῆς Σικελίας καὶ Καλαβρίας, ἐν οἷς διαπνέουσιν οἱ

2 b զերորդ. 3 ab Լիբիա. 6 ab յԱղեքսանդրիա որ է. 8 ab զաւետարանիչն Մարկոս. 9 ab յԱղեքսանդրիա. 10 a Լիբիացւոց, b Լիբէացւոց. a աշխարհին. ab լուսաւորեալ. 12 ab երթային. 13 a եպիսկոպոս. 17 ab զԱսիա. 18 ab մեծն *չունին*. 19 ab զեւրոպիա. 20 ab ամենայն Հռոմ. ab զԼիբէացւոցն. 22 ab որով ամենայն Պաղեստին. 23 ab ի *չունին*. ab Լիբիա. 25 ab առաջին եպիսկոպոս. 26 ab Յակոբոս *չունին*.

և զամենայն մասն արևմտից մինչև ցԲիւզանդիոյ յարեւելս կոյս ձկտեալ եւ զամենայն արեւմտական մասունսն խոնարհագոյն, այլ և զամենայն կղզիս, զՍարդոն եւ զՍիկիլիայ, զԿրետիս եւ զԵւբեայ եւ զամենայն աւելուածս սոցա, ոչ սակաւ եւ Մափւոմոնն և զՊելոպոնէս և զԵլլադայ, զի սոքա են ի մեծակի իշխանութեան աշխարհին Եւրոպիայ:
Իսկ աշխարհ զՍպանիա և մեծագոյն նորա զԳաղղիա և ևս մեծագոյն զԲրետենեայ մինչև ի կղզիս ի Վեսպերիոնն և յՈւվկիանոսն անուն ի Գադիրոնն և յՀրակլեոնն եւ ի Սիւփիլիոնն և ի Ներքոյ Գաղլիոյ, որ կոչի Իտալիայ նա և զԼանվարտիա, որ և այժմ կոչին Լանկուարդք, և զԱպուլիա, զԿալաւրիայ և զամենայն Կապանոն Կապանիայ· զիշխանութիւնն Բիւզանդոյ, որում և Կարքեդոն և Մաւրիտանն, զՎենետիկս և զՊելաւսոնն, զգոգն Ադրիական ծովուն զիշխանութիւնն Պանոնեցոց և զԻւրիկոնն ամենայն, զՄակեդոնն ամենայն և զԹրակէս, յոր և Բիւզանդիոնն է. այս է արևմտական ամենայն աշխարհին մեծակեալ աթոռոյն Հռոմայ:

Իսկ Անտիոք ունէր զամենայն արեւելս, յորում և մինչև ցայժմ կաթողիկոսս ձեռնադրէ և առաքէ ի կոչեցեալն Խորասան և ի Պարս և ի Բաբելոն այսինքն ի Բաղդատ. ձեռնադրէ և առաքէ կաթողիկոս յԻրինուպաւլիս, որ է քաղաք խաղաղութեան և յաշխարհին Հայոց, յԱղուանս և ի Վիրս,

ἄνεμοι ἄρκτος, παραίας, χώβεως, ζέφυρος, δυτικός καὶ λιβόνοτος, καὶ ἅπαν τὸ δυτικὸν μέρος ἕως τοῦ Βυζαντίου, καὶ τὰς ἐν μέσῳ νήσους πάσας οἷον Σαρδώ, Σικελίαν, Κρήτην, Εὔβοιαν καὶ αὐτὴν τὴν Μαιόρικον, καὶ ἡ Πελοπόννησος καὶ ἡ Ἑλλάς

πᾶσα καὶ αἱ ἐπαρχίαι καὶ χῶραι πᾶσαι τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ Ἱσπανία καὶ αἱ ἄνω Γαλλίαι καὶ τὰ ἐπέκεινα Ἄλπεων, αἵ τε Βρεττανικαὶ νῆσοι ἕως τοῦ ἑσπερίου ὠκεανοῦ καὶ Γαδείρων καὶ Ἡρακλειῶν στηλῶν, καὶ αἱ κάτω Γαλλίαι αἵτινές εἰσιν αἱ Ἰταλίαι ἤτοι ἡ Λομπαρδία καὶ ἡ νῦν λεγομένη Λογγιβαρδία καὶ Ἀπουλία καὶ ἡ Καλαβρία καὶ ἡ Καμπανία πᾶσα. ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπαρχία Βυζακίας ἐν ᾗ ἡ Καρθαγένα, καὶ ἡ Μαυριτανία καὶ ἡ Βενετία, καὶ αἱ πέραν τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου ἐπαρχίαι οἷον Παννονία καὶ τὸ Ἰλλυρικὸν ἅπαν, Μακεδονία καὶ Θράκη, ὅπου τὸ Βυζάντιον, καὶ τὰ ἐπέκεινα δυτικὰ ἅπαντα ὁμοίως ὑπὸ τὸν Ῥώμης ἐτύγχανον.

Πάλιν ὁ Ἀντιοχείας κατεῖχεν ἅπασαν τὴν Ἀσίαν καὶ ἀνατολήν, αὐτήν τε τὴν Ἰνδίαν, ὅπου καὶ ἕως τοῦ νῦν καθολικὸν χειροτονῶν στέλλει τὸν καλούμενον Ῥωμογύρεως, καὶ αὐτὴν τὴν Περσίαν, ἔτι καὶ αὐτὴν τὴν Βαβυλῶνα τὴν νῦν καλουμένην Βαγδᾶ, κἀκεῖ γὰρ ἔστελλεν ὁ Ἀντιοχείας καθολικὸν εἰς Εἰρηνούπολιν τὸν λεγόμενον Εἰρη-

3 ab ցԲիւզանդիա. 4 ab ձգեալ. 6 B զըՍարդոն. ab եւ չունին. ab զՍիկիլիա. 7 ab զԿրէտէս. ab եւ չունին. ab զԵւբիա. 8 ab յաւելուածս. 9 ab զՄայիռոնն. ab զՊեղոպոնեսս եւ զԵղլադա. 11 ab Եւրոպիայ. 12 ab Սպանիա. 13 ab Գաղղիա. 14 ab Բրէտէնիա. a [illegible] ի չունի. 15 ab յեսպերիոնն. ab յՈվկիանոս. 16 ab եւ ի Գադիրոնն եւ յՀրակլիոնն. 17 ab Գաղղիա. 18 ab Իտալիա. ab նաեւ զԼանգվարտիա չունին. 19 ab եւ չունին. ab կոչի Ղունկվարտ. 20 ab զԱպուղիա, զԿալաբրիա. 21 ab Կապանոն չունին. ab Կապանիա. 22 ab Բուզանդոյ որում. ab եւ չունին. 24 ab Վենետիկս եւ Պեղաւպոնն. 26 ab Պանոնեցւոց. 35 ab ձեռնադրէ. 36 B կաթուղիկոս. ab յԻրապոլիս. 38 ab եւ չունին.

ի Միդիայ և ի Բաղդէացիսն և ի Պարթևս և յԵլեմացիս և ի Միջագետս. և ունի այժմ մայրաքաղաքս ԺԳ, զՏիւրոս, որ ունի եպիսկոպոսս առանձինն ԺԳ, զՏարսոն, որ ունի եպիսկոպոսս ԺԳ, զԵդեսիա, որ ունի եպիսկոպոսս ԺԱ, զԱպամիայ, որ կոչի Պարա, որ ունի եպիսկոպոսս առանձինն Ե, զՅերապաւլիս, որ կոչի Մրմպեճ, որ ունի եպիսկոպոսս Թ, զԲոստրա, որ ունի եպիսկոպոսս Ի, զԱնարզաբայ, որ ունի եպիսկոպոսս Թ, զՍելևկիայ, որ ունի եպիսկոպոսս ԻԴ, զԴամասկոս, որ ունի եպիսկոպոսս առանձինն ԺԱ, զԱմիթ, որ ունի եպիսկոպոսս առանձինն Ը, զՍերգիոպաւլիս, որ ունի եպիսկոպոսս Ե, զՏարա, որ ունի եպիսկոպոսս առանձինն Գ, զՀէմս, որ ունի եպիսկոպոսս առանձինն Դ: Եւ ունի մետրապաւլիտս Անտիոք, որք ոչ ունին եպիսկոպոսք, որք են թիւով Ը. սոքա չեն եպիսկոպոսք ի ներքոյ ձեռին, այլ մետրապաւլտի, այլ Անտիոքա պատրիարգին են. և են սոքա ինքնագլուխք, բայց ոչ ունին ընդ ձեռամբ եպիսկոպոսս որպէս և այլ մետրապաւլիտքն. սոցա Ը մետրապաւլտից առաջին է Բերիտոն, երկրորդն Իլիապաւլիս, որ է Պալպաք, որ և ել յաթոռոյն Դամասկոսի, երրորդ Լաւոդիկիա, որ է Լատիկն, չորրորդն Նփրկերտ, որ է մարտիրոսաց քաղաքն, հինգերրորդն Մամուեստիայ վեցերրորդն Ատանա, խաւթներրորդն Բաւնպիաւպաւլիս, ութերրորդն Ա-

νουπόλεως. καὶ τὰς Ἀρμενίας καὶ Ἀβασγίαν καὶ Ἰβηρίαν, Μηδίαν καὶ τὴν τῶν Χαλδαίων καὶ Παρθίαν καὶ Ἐλαμίτας καὶ Μεσοποταμίαν. Ἔχει οὖν μητροπόλεις σήμερον δεκατρεῖς· α'. τὴν Τύρου, ἥτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν ἐπισκόπους ιγ', β'. τὴν Ταρσοῦ, ἥτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν ς', γ'. τὴν Ἐδέσης, ἥτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν ια'. δ'. τὴν Ἀπαμείας, ἥτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν ζ', ε'. τὴν Ἱεραπόλεως, ἥτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν θ', ς'. τὴν Βόστριος, ἥτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν κ', ζ'. τὴν Ἀζάρβου, ἥτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν θ', η'. τὴν Σελευκίας Ἰσαυρίας, ἥτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν κδ', θ'. τὴν Δαμασκοῦ, ἥτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν ια'. ι'. τὴν Ἀμίδης, ἥτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν η', ια'. τὴν Σεργιουπόλεως, ἥτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν ε', ιβ'. τὴν Δαρᾶς, ἥτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν γ', ιγ'. τὴν Ἐμέσης, ἥτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν δ'. Ἔχει δὲ καὶ μητροπόλεις ἄλλας ἡ Ἀντιόχεια μὴ ἐχούσας ὑφ' ἑαυτὰς ἐπισκόπους, αἵτινες εἰσὶ τὸν ἀριθμὸν ὀκτώ. αὗται γὰρ ἐπισκοπαὶ ἦσαν πρότερον ὑποκείμεναι ἄλλαις μητροπόλεσιν, ἐτιμήθησαν εἶναι μητροπόλεις καὶ αὗται καὶ ὑποκεῖσθαι οὐχὶ μητροπολίταις ἀλλ' αὐτῷ τῷ πατριάρχῃ Ἀντιοχείας καὶ εἶναι αὐτοκέφαλοι ὡς αἱ λοιπαὶ μητροπόλεις. διὸ καὶ διὰ τὸ εἶναι πρώην ἐπισκοπαὶ οὐκ ἔχουσιν ὑφ' ἑαυτὰς ἐπισκόπους ὡς αἱ παλαιαὶ μητροπόλεις. εἰσὶν οὖν αἱ ὀκτὼ αὗται μητροπόλεις· α'. Βηρυτοῦ, β' Ἡλιουπόλεως, ἥτις ἀπεσπάσθη τοῦ θρόνου Δαμασκοῦ, γ'. Λαοδικίας, δ'. τῶν Σαμοσάτων, ε'. Μαρτυροπόλεως, ς'. Μοψουεστίας, ζ'. Ἀδάνας, η'. Πομπηιουπόλεως.

1ab Միդիա, ի Բաղդէացիս, ի Պարթեւս. 2 ab Պարթեւս բառից յետոյ եւ չունին. a յեղիմացիս, ի Միջագետս, b յեղիմացիս եւ Միջագետս. 5 a ԶՏարսոն, որ ունի եպիսկոպոս. 6 ab ԶԵդեսիա. 7 ab ԶԱպամիա. 8 ab Է. 9 a ԶՅերապաւլիս, b ԶՅերապօլիս. ab Մըմպեճ. 10 a եպիսկոպոս. 11 ab Թ.-ից մինչեւ եպիսկոպոսս չունին. ab ԶԱնաւարզա. 12ab ԶՍեղեւկիա. 16a ԶՍերգիուպաւլիս, b ԶՍերգիուպօլիս. 17 ab Է. 18 ab Ժ: ԶՀեմս. 20 a մետրապաւլիտս, b մետրապօլիտս. 22 a թուով. ab եպիսկոպոս. 24 ab մետրապաւլտի. a Անտիոքայ են պատրիարգեն, b են պատրիարգին. 26 ab եպիսկոպոս. 27 ab եւ չունին. b մետրապօլիտք. 28 ab է չունին. ab Բիւրիտոն Ա. 29 ab երկրորդն չունին. a Իղիւպաւղոս Պաղպաք, b Իղիուպօղիս Պալպաք. 30 ab ելաւ. ab Դամասկոս Բ. 31 ab երրորդ չունին. ab Ղաւոդիկէ, որ կոչի Ղատիկ, Գ. 32 ab չորրորդն չունին. ab որ է չունին. a մարտիրոսացն. 33 ab քաղաքն Դ. ab հինգերրորդն չունին. ab Մամեստէ Ե. 34 ab վեցերրորդն չունին. ab Ատանա Զ. ab խաւթներրորդն չունին. 35 a Պաւնպիպաւլիս է, b Պաւնպիպօլիս է. ab ութերրորդն չունին.

մուշատ Կիւրիոն, որ է Կուրիս։ Եւ տիրապէս ունի Անտիոք արքեպիսկոպոսս մեծամեծս ԺԳ, Բերիայ, Քաղկեդոն, Կաւալա, Սելևկիայ Պերիայ, Անաստարդին, որ այժմ ասի Թէոդուպաւլիս, Պարտիա, Պողամոն։ Եւ ի սոցանէ են տոսկ և նուաստագոյնս Ե։ Սաղամինայ զԲերկոնն, Տիրոսոնն, Ագաթոն Բարկոսոն։ Այս են ամենայն եկեղեցիք, որ ստորիջեալ կան առաջի աթոռոյն Անտիոքայ, վասն որոյ և բազումս ունի աշխարհս առանձինն. զԲաբելոն, զՀնդիկս, զՊերիս. և ունի ընդ իշխանութեամբ զՓոքն Ասորւոց առաջին և նախ որ է ինքն Անտիոք, երկրորդն, Կիւլիկիայ, Սուրիա այլ և կողմանքն Եփրատայ և Միջագետք, սուրբ քաղաքն Եդեսիա, և չորրորդ Հայք և լեռնակողմնն, նոյ և զլերինս Ասորոց և զՊարսս և այլ իշխանութիւնս գաւառաց և առանձինս ոչ սակաւս. ունէր յառաջագոյն և մինչև ի Քաղկեդոն քաղաք յանդիման Բիւզանդեայ, որ այժմ կոչի Կոստանդնուպաւլիս, և զՊաւնտոսս Դիոպոյ, որ և զասացեալն Դամալիս, որ կանչան կանգնեալ մինչև ցայսաւր երինջ կճա ի վերայ լերինն. այս և այլ ևս բազումս քան զսոյն են վիճակք պատրիարգական աթոռոյն Անտիոքայ։

Ե Աղեքսանդր ունի զամենայն Լիբիայն և զԵթէովպայն մինչև ի Մարմարիտոն և յԱփրիկեայ եւ ի Տրապաւլիս և զամենայն Եգիպտոս, մինչև յԵրուսաղէմ։ Ունի վիճակս եւ իշխանութիւնս գաւառաց և միտրապաւ-

Ἔτι ἔχει ἡ Ἀντιόχεια καὶ ἀρχιεπισκοπὰς μεγάλας ὀκτώ· α'. τὴν Βέροιαν, β'. τὴν Χαλκηδόνα, γ'. τὴν Ἀγάβαλλα, δ'. τὴν Σελεύκειαν τῆς Πιερίας, ε'. τὴν Ἀνασάρθην, ἥτις καὶ Θεοδωρούπολις καλεῖται, ϛ'. τὴν Πάλτον, ζ'. τὴν Γαβολάν, η'. τὴν Βαλαάμαν. Ἔτι ἔχει καὶ ἀρχιεπισκοπὰς λιτὰς καὶ ἐλευθέρας πέντε· α'. τὴν Σαλαμίων, β'. τὴν Βέρκον, γ'. τὴν Ῥασάν, δ'. τὴν Ἀγάθην, ε'. τὴν Βαρκουσῶν. Αὗται μὲν πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὑπόκεινται τῷ θρόνῳ Ἀντιοχείας, διὰ τὸ καὶ πολλὰς ἐπαρχίας καὶ χώρας ἔχειν ὑφ' ἑαυτήν, ὡς εἴπομεν, πρὸς γὰρ τῇ Βαβυλῶνι καὶ τῇ Ἰνδίᾳ καὶ τῇ Περσίᾳ ἔχει τὴν ἐπαρχίαν τῆς κοίλης Συρίας τὴν πρώτην ὅπου ἡ Ἀντιόχεια, καὶ τὴν δευτέραν καὶ τὴν Κιλικίαν καὶ τὴν Ἰσαυρίαν τὴν καὶ ἐπαρχίαν Εὐφρατησίας καὶ Ἁγιουπόλεως καὶ τῆς Θεοδωριάδος τῆς Ὀσροηνῆς τῆς Μεσοποταμίας ἤτοι τετάρτη Ἀρμενία, καὶ τὰ μεθόρια καὶ τοὺς ὅρους Συρίας καὶ Περσίας, ἔτι δὲ καὶ ἑτέρας ἐπαρχίας διαφόρους καὶ κλίματα οὐκ ὀλίγα. κατεῖχε δὲ πρότερον ἕως τῆς Χαλκηδόνος τῆς ἀντίπερα τοῦ Βυζαντίου τῆς νῦν Κωνσταντινουπόλεως τῆς ἐν τῇ Προποντίδι, ὅπου καὶ ὁ λεγόμενον Δάμαλον· ἵστατο γὰρ δάμαλίς τις μαρμαρίνη ἐπάνω κίονος ἱδρυμένη. κατεῖχεν οὖν καὶ ὁ Ἀντιοχείας ταῦτα πάντα.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας κατεῖχεν ἅπασαν τὴν Λιβύην καὶ τὴν Αἰθιοπίαν καὶ ἕως Μαρμαρικῆς καὶ Ἀφρικῆς Τριπόλεως καὶ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον καὶ αὐτὴν τὴν Παλαιστίνην ἔνθα τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἔχει οὖν καὶ οὗτος ἐπαρχίας διαφόρους καὶ μητροπόλεις δε-

---

1 a Կարիոն, B Կրիոն. AB Կիւրիս Ը. 3 B մեծամեծք· AB Բերիա. 4 B Կալաւա. AB Սեղեւկիա. a Պեւիայ չունի, B Պերիա. a Անասաարդոն, B Անատարդոն. 5 AB որում ասի. a Թէուսուպաւլիս, B Թէուսուպօլիս. 6 AB Պարտա. Պայաղամոն. 7 AB Նուազագոյնս. AB Սաղամիա. 8 AB Բերկոն. Տինոսոն. 9 AB Բարկաւսոն. 10 AB որք. 14 AB Ասորւոց. 16 AB Կիղիկիա. AB կողմանք. 17 AB երրորդ սուրբ. 18 a Եդեսէա. B Եդեսեա. 19 B լեռնանակողմնն. 19, 20 AB նա եւ զլերինն Ասորւոց եւ զՊարս. 23 AB եւ յանդիման Բիւզանդիայ. 24 B Կոստանդինուպօլիս. 25 AB զՊոնտոս Դիոպո. AB որ չունին. 26 AB զասացեալն Դամաղիս. 27 AB կնեալ. 28 a վերա. 32 AB Աղեքսանդրիա. 33 AB Լիբէացիս. AB զ Եթւովպացիս. 34 AB յԱփրիկէ. B Տրապօլիս. 35 AB Եգիպտոս. 37 B մետրապօլիտս.

չխոս ԺԳ, առաջին իշխանութիւնն Զաալմինիկիս, յորում է մայրաքաղաք Պիլեսիոն, որ ունի զանազան եպիսկոպոսս, երկրորդ իշխանութիւնն Ստամնիկայ, յորում և մայրաքաղաքս Բ, և ունին զանազան եպիսկոպոսս, և է նախ եւ գլուխ իշխանութեանցն Եգիպտոսի, Երրորդ իշխանութիւնն Արկադիա, յորում է մայրաքաղաքս Աւքսոնորինքոս, որ ունի եպիսկոպոսս զանազանս, չորրորդ իշխանութիւնն Թեբաիթա, յորում գոյ հինգ մայրաքաղաք, որ ունին եպիսկոպոսս առանձինն, հինգերորդ իշխանութիւնն Լիբայեցոց, յորում է մայրաքաղաք Դարինիս, որ ունի եպիսկոպոսս առանձինն. ունի և մետասան մայրաքաղաք Աղեկսանդր, զԵդամին երկոտասան զՄարիդ, Դ տասան զՆեղոս. ունի Է բերան Նեղոս, յորում և քաղաքք բազումք: Այս Դ տասան մետրապաւլիտքս Աղեքսանդրի ունին եպիսկոպոս զանազանս առանձինն և Ե աթոռք, որք ոչ ունին եպիսկոպոսս առանձինն, յորոց Տեմիաթն, Սատտա, որ առ Կարմիր ծովն է, Փարայ և այլ երկու ընդ սոսա:

Ունէր Աղեքսանդր և այլ աթոռս բազումս, այլ յորժամ եղև հերձուածն Սևերենոսի և Սևերիանոսացն յափշտակեցան աթոռքն, եւ սահմանեցաւ ընդ Երուսաղէմի իշխանութեամբ, ապա թէ ոչ ունէր կարողութիւն յամենայնի մինչեւ յԵրուսաղէմ. Նայ և ինքն Երուսաղէմ և ամենայն աթոռքն, որք ծառայեն այժմ աթոռոյն Երուսաղէմի,

κατρεῖς· πρώτην ἐπαρχίαν τὴν πρώτην Σταμνίκης, ἐν ᾗ πρώτη μητρόπολις τὸ Πηλούσιον ἔχουσα διαφόρους ἐπισκοπάς, καὶ τὴν δευτέραν ἐπαρχίαν Σταμνίκης, ἐν ᾗ μητρόπολις δευτέρα ἡ Λεοντὼ ἔχουσα διαφόρους ἐπισκοπάς, καὶ τὴν πρώτην ἐπαρχίαν Αἰγύπτου, ἐν ᾗ καὶ ἡ κεφαλὴ πασῶν, καὶ τὴν δευτέραν ἐπαρχίαν Αἰγύπτου, καὶ τὴν ἐπαρχίαν Ἀρκαδίας, ἐν ᾗ τρίτη μητρόπολις Ὀξύρυγχος ἔχουσα ἐπισκοπὰς διαφόρους, καὶ τὴν δευτέραν ἐπαρχίαν Θηβαΐδος, ἐν ᾗ πέμπτη μητρόπολις Πτολεμαῒς ἔχουσα ὑφ' ἑαυτὴν ἐπισκοπὰς διαφόρους, καὶ τὴν ἐπαρχίαν Λιβύης, ἐν ᾗ αὐτὴ μητρόπολις Δαρικὼ ἔχουσα ἐπισκοπάς τινας. ἔτι ἔχει ἑτέραν μητρόπολιν ἡ Ἀλεξάνδρεια καὶ ἑβδόμην τὴν Μάριατ, καὶ ὀγδόην τὸ Τονέσιν ἐν τῷ ἑβδόμῳ στόματι τοῦ Νείλου· ἑπτὰ γὰρ ἔχει στόματα ὁ Νεῖλος ἐν οἷς πόλεις διάφοροι. Αὗται μὲν οὖν ὀκτὼ μητροπόλεις Ἀλεξανδρείας, ἔχουσαι καὶ ἐπισκοπὰς διαφόρους ὑφ' ἑαυτάς. εἰσὶ δὲ λοιπαὶ πέντε μητροπόλεις αὐτῆς οὐκ ἔχουσαι ἐπισκοπὰς ὑφ' ἑαυτάς. εἰσὶ δὲ αὗται· ἡ Δαμιάτα, ἡ Σάτα, ἡ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἡ Φαρὰν καὶ ἡ Ἄρη. ὁμοῦ δεκατρεῖς.

Εἶχε δὲ καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια καὶ ἄλλους θρόνους πολλούς, ἀλλὰ μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν αἵρεσιν Σηβήρου καθηρπάγησαν ὑπὸ τῶν Σηβηριανῶν, ὥσπερ εἶχε καὶ τὴν διακράτησιν πᾶσαν Ἱεροσολύμων καὶ αὐτὰ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ πάντας τοὺς θρόνους τοὺς νῦν τελοῦντας ὑπὸ τὴν ἐνορίαν τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων. εἶχε γὰρ καὶ αὐτὴν τὴν Παλαιστίνην πᾶσαν τότε ὡς

---

1 աբ իշխանութիւն. 3 աբ Պիղուսիոն. աբ ի զանազան. 4 աբ իշխանութիւն Ստամնիկոս, յորում է մայրաքաղաք. 6 աբ ունի. 8 ա Եգիպտոսի — *բառից յետոյ* — մեծն Աղեքսանդրիա (բ Աղեկսանդրիա), ընդ որով է ամենայն վիճակն Եգիպտոսի. աբ իշխանութիւն. 9 աբ մայրաքաղաք. 10 ա Օքսոնորքոս, բ Ոքսոնորքոս. 11 աբ զանազան եպիսկոպոսս. 12 աբ իշխանութիւն Թեբայիթայ. 13–15 աբ որ ունին եպիսկոպոսս առանձինն: հինգերորդ իշխանութիւնն Լիբացւոց, յորում է մայրաքաղաք *չունին*. 18 աբ Աղեքսանդր. 19 աբ զԵդաւմին. աբ զՄարիդաս. 20 աբ զՆիդաւս. աբ որ ունի. 21 աբ Նիղոս, յորում քաղաք բազումք. 22 ա մետրապաւլիտս, բ մետրապօլիտս. 25 աբ առանձին. 26 աբ յորոց է Տեմիաթն. աբ Սատտա. 27 աբ Փարա. ա երկուք. աբ նոքա. 28 բ Աղեկսանդր. 30 աբ Սեւերիոսի. աբ ի *չունին*. աբ եւ Սեւերիոսեանց. 32 բ յԵրուսաղէմի. 34 աբ նա. աբ եւ *չունին*. աբ ինքն. 36 աբ այժմ *չունին*.

էր ընդ իշխանութեամբն Աղեքսանդրիա: Ձգէր իշխանութիւն Աղեքսանդրի եւ յարեւմտեան կողմն ի Ձիբիս եւ Պեն- տապոլիս և Տրապոլիս Բարբարիս, որ է, ի մէջ Աղեքսանդրի և Կառքեդո- նի ի վերայ որոյ հակառակութիւն եղև ընդ Աղեքսանդրիա և ընդ Կառ- կեդոն, այսինքն վասն քաղաքին Տրա- պաւլսի. քանզի երկու Տրապոլիսք են, մինն յարևելս յերեքտասան եպիսկո- պոսացն Տիւրոսի յիշխանութիւնն Փիւ- նիկայ, և այլ Տրապոլիս ի բնակու- թիւնն Եգիպտացոց և Լիբիայ, որ կոչի Բառբարիայ, և է մօտ յԱղեքսանդրիա և ոչ է մայրաքաղաք, այլ եպիսկոպոսա- րան մետրապաւլտին, Կառկե- դոնի, որ է մերձ յԵվրոպիա, այսինքն ի Հռոմայ իշխանու- թիւնն և է սա ընդ աթոռոյն Աղեքսանդրի, սակս որոյ և հա- կառակութիւնն եղև ի մէջ եր- կուց սահմանացն որպէս ասա- ցաք, զի Պենտապաւլիս Լիբի- այ կոչէր և յինքն ձգէր զՏրա- պաւլիս. իսկ Կառքեդոն Եւ- րաւպիա և իւր համար էր. յորում և էր իսկ զի ամենայն արևելք Ասիա կոչեցաւ և ամենայն արև- մուտք Եւրոպիա. սակայն են տեղիք յարևելս, որ յատկական անուամբ կո- չեցան Ասիա, որպէս և Եփեսոս և Զմիւռնիայ և որ անդ ամենայն քաղաք ըստ որում և ի կարգին ցուցանեմք. այսպէս և յարևմուտք են տեղիք որ յատկական անուամբ կոչեցան Եւրո- պիայ, ըստ որում Առակլիա, որ ի

προείπομεν καὶ ἄλλας ἐπαρχίας. ἔτι κατέχει τὴν ἐπαρχίαν Λιβύης Πενταπόλεως καὶ τὴν ἐπαρχίαν Τριπόλεως Βαρβαρίας, ὥστε ἐκ τούτου λύεται καὶ ἡ φιλονείκεια ἡ μέσον τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Καρθαγένης. δύο γὰρ Τριπόλεις εἰσίν, ἡ μία ὑπὸ τὴν ἀνατολήν, ἥτις ἐστὶν τρισκαιδεκάτη ἐπισκοπὴ Τύρου ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν Φοινίκης παραλίας· ἡ δὲ Τύρος ὡς προεγράφη πρώτη μητρόπολις Ἀντιοχείας· αὕτη μὲν οὖν ἡ μία Τρίπολις. ἄλλη Τρίπολις ὑπὸ τὴν Αἰγυπτιακὴν διοίκησιν τὴν καὶ Λιβυκήν, ἡ λεγομένη τῆς Βαρβαρίας, ὑποκειμένη τῇ Ἀλεξανδρείᾳ οὐκ αὐτὴ πρωτότυπος. οὐ γὰρ ἔστι μητρόπολις ἀλλ' ἐπισκοπὴ ὑποκειμένη μιᾷ μητροπόλει ἐκ τῶν τοῦ Ἀλεξανδρείας. μάτην οὖν ἐπιζητεῖ ταύτην ὁ Καρθαγένης ὁ τῷ τῆς Εὐρώπης προκαθημένῳ ὑποκείμενος οἷον τῷ Ῥώμης.

Ἐν τούτοις καὶ τὰ τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας ἤτοι Λιβύης, πλὴν εἰ καὶ ἅπασα ἡ ἀνατολὴ Ἀσία ἐκαλεῖτο καὶ ἅπασα ἡ δύσις Εὐρώπη. ἀλλ' εἰσί τινες χῶραι τῆς ἀνατολῆς αἵτινες ἰδικῶς χρῶνται τῷ τῆς Ἀσίας ὀνόματι, ὡς ἡ Ἔφεσος ἡ ἐν τῷ Θρακησίῳ καὶ ἡ Σμύρνα καὶ ἐκεῖναι πᾶσαι πόλεις ὡς ἑξῆς δηλώσομεν. ὁμοίως εἰσὶ καὶ ἐν τῇ δύσει χῶραι αἵτινες χρῶνται τῷ τῆς Εὐρώπης ὀνόματι, ὡς Ἡράκλεια ἡ ἐν τῇ Θράκῃ ἡ πλησίον

1 աբ իշխանութեամբ. ա Աղեքսանդրիայ, բ Աղեքսանդիրիայ (առաջին ի-ի վրայից գիծ է քաշած). 2 ա Ձգեր. աբ իշխանութիւնն. աբ եւ չունին. 3 աբ մինչեւ յարեւմտեան կողմնն. 3-4 ա եւ ի Պենտապաւլիս, բ եւ ի Պենտապօլիս. 4 աբ եւ ի. բ Տրապօլիս. աբ Բարբարուոյ. 5 աբ Կարքեդոնի. 6 բ հակառութիւն. 7 աբ Կարքեդոն. 8 բ Տրապօլսի. 9 բ Տրապօլիսք. 10 աբ մին է. աբ երեքտասան. 11 աբ յիշխանութիւն Փիւնիկոյ. 12 աբ է եւ այլ. 13 աբ Եգիպտոսի. աբ Լիբիա. 14 աբ Բարբարիա. բ Աղեքսանդրիա. 16 ա միտրապաւլտին, բ միտրապօլտին. աբ Կարքեդոնի (բ Ե-ից առաջ ունի մի ուղղահայեաց գիծ). 17 աբ յԵւրոպիա. 21 աբ հակառակութիւն. 23 ա Պենտապաւլիս, բ Պենտապօլիս. աբ Լիբիա. 25 բ զՏրապօլիս. աբ Կարքեդոն. 26 աբ Եւրոպիա. աբ եւ չունին. 27 աբ որպէս եւ էր. 31-35 աբ Ասիա մինչեւ կոչեցան չունին.

Թրակէս, որ է մերձ ի Կոստանդնուպոլիս. նոյնպէս և ի Լիբիայ է աշխարհ, որ յատուկ անուամբ Լիբիայ կոչեցաւ, սակայն եւ բացակայքն նովին անուամբքն ճանաչին. *որպէս և զՊենտապաւլիս դրեցաք. յաղագս այսորիկ յատուկ և սեռական անուամբ ցուցաք երեք մասունս աշխարհի զիւրաքանչիւր զաւառս և զիշխանութիւնս մայրաքաղաքովքն, զի մի Ասիայ միայն նմանորոկարծեսցի, կամ Եւրոպիայ Առակլեա, կամ Լիբիայ Լիբէաստան:*

Գիտելի լիցի եւ այս, զի է մեծամեծ իշխանութիւնք յարեւելս, զորս կոչեմք մեծ Հայք, որ ունի քաղաքս եւ աւանս բազումս ի կողմանս գաւառաց զանազանս. սոցա կաթուղիկոսն եղեալ ինքնագլուխ լնու զաթոռս արեւելից ըստ իւրաքանչիւր աշխարհաց եւ կաղաքաց եպիսկոպոսաւք. զի սուրբն Գրիգորիոս Հայոց մեծաց եղեւ ինքնագլուխ արքեպիսկոպոս. եւ մնաց ինքնագլուխ աթոռն նորա մինչեւ ցայսաւր. յիւրոց վարդապետացն առնելով զձեռնադրութիւնն յաջորդի կաթողիկոսին աթոռոյ որպէս եւ կղզին Կիպրոսի, զի եւ սա |ինքնագլուխ է, եւ եպիսկոպոսս ունի նախապատուեալն ի նմա մայրաքաղաքն Կոստանդիա, զԿիւրինն, զՊանփոս, զԱրսենիա, զՍալալիա, զՊիթսս, զԿինա, զԲասուս, զԿիթնիս, զՏրիմիթոս, զԿարպասուս եւ այսպէս ըստ որում եւ մեծն Հայք ինքնագլուխ է աթոռն Կիպրոսի եւ յիւրայոցն ձեռնադրի վարդապետաց. քանզի գտաւ ի

Κωνσταντινουπόλεως. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς Λιβύης εἰσί τινες χῶραι ἰδικῶς τῆς Λιβύης καλούμεναι. ὡς ἡ ἐπαρχία Λιβύης

Πενταπόλεως ὡς προεγράψαμεν. διὰ τοῦτο δὲ ὡς οἶμαι ἰδικῶς αὗται ἐχρήσαντο τοῖς γενικοῖς ὀνόμασι. διὰ τὸ ἐκεῖθεν ἄρχεσθαι ἕκαστον μέρος ἤγουν τὸ Εὐρωπαῖον ἐκ τῆς Θρᾴκης καὶ τὸ Ἀσιανὸν ἐκ τοῦ Θρᾳκησίου. ὁμοίως καὶ τὸ Λιβυκὸν ἐκ τῆς Πενταπόλεως.

(Հմմտ. էջ 20 ἡ νῆσος Κύπρος ἡ ἔμεινεν αὐτοκέφαλος παντελῶς καὶ μηδενὶ θρόνῳ τῶν μεγίστων ὑποκειμένη, ἀλλ' αὐτεξούσιος οὖσα διὰ

1 ab ի *չունին*. 2 ab Կոստանդինուպաւլսի, b Կոստանդինուպօլսի. ab Լիբիա. 3 ab յատկական. 4 ab Լիբիա. 5 ab անուամբ. 6 ab եւ *չունին*. b զՊենտապօլիս. 9 ab յերեք. 10 ab յիւրաքանչիւր. 11 ab զիշխանութիւն. 12 a մայրաքաղաքացն, b մայրաքաղաքաց. ab միայն Ասիա. 14 ab Եւրոպիա Առակլի. 15 a կամ Լիբիասան, b կամ Լիբիա Լիբէասանն. 16 ab եւ *չունին*. 17 ab իշխանութիւն. ab զոր. 19 ab եւ կողմանս. 20 ab նոցա. 21 ab յարեւելից. 22-23 ab քաղաքաց եւ աշխարհաց եւ գաւառաց. b եպիսկոպոսօք. 26 ab աթոռ. 27 ab յիւրոց եպիսկոպոսացն. 28-29 ab աթոռոյ կաթողիկոսին. 30 b Կիպրոսին. 31 ab եպիսկոպոս. 33-35 ab զՊամփոս, զՏրիմիթուս, զԿարպասուս, զԱրսենիա, զԿիթնիս, զՍողողիա, զՊիթոս, զԿինա, զԲասոս. 35 b եւ այս. 36 ab եւ *չունին*. b մեծքն. 37 ab եւ յիւրոց եպիսկոպոսացն. 38 ab վարդապետաց *չունին*.

նա առաքելոյն Բառնաբաս, որ ունէր ի վերայ սրտին ի տապան իւր զաւետարանն Մարկոսի. որ եւ յաղագս այսորիկ ինքնագլուխ եղեալ ոչ հնազանդեցաւ այլ եւս աթոռոց։ Եւ Բուլխարք ոչ կոչէին ի սկզբանէ Բուլխարք, այլ զի Բուլխարիոս ի նոյնն տիրեաց, անուանեցան յիւր անուն. որ եւ սոցա եպիսկոպոսն ինքնագլուխ է. զի ի թագաւորացն Բուլխարաց բարձրացաւ աթոռն ոչ հնազանդել այլ ումեք. եւ ապա ի թագաւորէն Բասլէ ծիրանածնէ նուաճեցաւ իշխանութիւն աշխարհին ընդ տէրութեամբն Հոռոմոց։ Սակայն արքեպիսկոպոսն մնաց ինքնագլուխ վասն այսորիկ մինչեւ ցայսաւր, որպէս եւ մեծ Հայք. նոյնպէս եւ Կիպրոս եւ Բուլխարք յիւրոց եպիսկոպոսացն առնուն զձեռնադրութիւնն. արքեպիսկոպոսքն թագաւորական հրամանին առաջարկութեամբ եւ կոչին ինքնագլուխք. եւ ունի Բուլխարք Լ. եպիսկոպոս, որոց են քաղաքքն մինչեւ ցայսաւր ընդ արքեպիսկոպոսին իւրեանց հրամանաւ։

τὸ εὑρεθῆναι ἐν αὐτῇ τὸν ἀπόστολον βαρνάβαν ἔχοντα ἐπιστήθιον τὸ κατὰ Μάρκον ἅγιον εὐαγγέλιον ..... καὶ ἡ Βουλγαρία, μὴ οὖσα ἐξ ἀρχῆς Βουλγαρία. ὕστερον δὲ διὰ τὸ αὐτὴν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων χωρισθῆναι λέγεται Βουλγαρία. ἔμεινεν οὖν καὶ αὐτὴ αὐτοκέφαλος διὰ τὸ ὑπὸ βασιλικῆς ἐξουσίας ἀποσπασθῆναι τῆς χειρὸς τῶν Βουλγάρων ἤτοι τοῦ βασιλέως κυροῦ Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ μὴ ἀνατεθῆναί ποτε τῇ ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως. διὸ καὶ ἕως τοῦ νῦν ἡ Κύπρος καὶ ἡ Βουλγαρία ὑπὸ μὲν τοῦ βασιλέως λαμβάνουσιν ἐπισκόπους. χειροτονοῦνται δὲ οὗτοι ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων ὡς εἴρηται. καὶ καλοῦνται ἀρχιεπισκοπαὶ ὡς αὐτοκέφαλοι. ἔχει δὲ καὶ ἡ Βουλγαρία ἐπισκοπὰς πλείους τῶν τριάκοντα, ὧν ὑπερκάθηται καὶ πόλις 'Αχρὶς ἐν τούτοις. καὶ τὰ περὶ τούτων.)

Διώκει δὲ ἡ 'Ρώμη καὶ 'Αλεξάνδρεια καὶ ἡ 'Αντιόχεια τὰς ὑφ' ἑαυτὰς ἐνορίας οὕτω. μηδενὸς τολμώντων τῶν τριῶν ἐπεμβαίνειν εἰς τὰς ἀλλήλων ἐνορίας μήτε χειροτονεῖν μήτ' ὅλως διοικεῖν ἱερατικόν, διῃρήσαντο καθ' ἕνα τὰς ἐνορίας αὐτῶν εἰς ἐξάρχους, εἰς μητροπόλεις, εἰς ἀρχιεπισκόπους καὶ εἰς ἐπισκόπους· ἐπεὶ γὰρ ἀδύνατον ἦν αὐτοῖς δι' ἑαυτῶν τὰς πάσας ἐνορίας ἑαυτῶν διοικεῖν καὶ ψηφίζεσθαι τοὺς ἐπισκόπους καὶ χειροτονεῖν καὶ ἐξετάζειν καὶ δικάζειν καὶ ἐρευνᾶν διὰ τὸ τῆς ὁδοῦ πολὺ μῆκος.

---

2 ab սրտին իւր ի տապանն իւր. 5 ab այլ աթոռոյ. ab Բուլղարք. 6 ab սկզբանէ. ab Բուլղարք. 7 ab Բուլղարիս. b ի նոյն. 9 ab արքինքնագլուխ. ab է *չունին*. 10 ab Բուլղարաց. 11 ab այլ *չունին*. 12 ab Վասլէ. 14 ab տէրութեամբ. 16 ab եւ *չունին*. 17 ab Կիպրոս-*ից առաջ* եւ *չունին*. 18 ab Բուլղարք. 19 ab զձեռնադրութիւն. 22 ab Բուլղարք եպիսկոպոս Լ. 23 a քաղաքք, b քաղաքն. 24 ab արքեպիսկոպոս.

Διὰ τοῦτο ἐν μὲν ταῖς προεχούσαις ἐπαρχίαις καὶ χώραις ἐποίησαν ἐξάρχους, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις ἐν μιᾷ ἑκάστῃ ἕνα μητροπολίτην· ἐπεὶ δὲ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν πολλαὶ πόλεις εἰσίν, ἕνα μὲν ἐποίουν μητροπολίτην ὡς εἴρηται τὸν ἐν τῇ κρείττονι πόλει τῆς ὅλης ἐπαρχίας. διὰ τὸ μητέρα ταύτην ὡσανεὶ εἶναι τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν πόλεων. διὰ τοῦτο καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ἀρχιερέα μητροπολίτην ἐκάλουν· ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ταῖς ἥττοσι πόλεσιν ἐποίουν ἐπισκόπους. εἰ δέ τινες ἦσαν πόλεις ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ καὶ αὐταὶ μέγισται καὶ μικρὸν ἀποπίπτουσαι τῆς πρώτης. ἐποίουν ταύτας ἀρχιεπισκοπάς. αἵτινες οὐκ εἶχον ἐπισκοπὰς ὑφ' ἑαυτάς· δύο γὰρ μητροπόλεις γίνεσθαι ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ ἀδόκιμον ἐκρίθη, εἰ μή που ὕστερον εἰς βασιλικὴν φιλοτιμίαν ἀποσπασθῇ τις ἐπισκοπὴ ἀπό τινος μητροπόλεως. καὶ τιμηθῇ μητρόπολις, παρὰ τοῦ βασιλέως ἢ ἀρχιεπισκοπὴ διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐπισκόπου. καὶ αὕτη γὰρ καλεῖται μητρόπολις, εἰ καὶ μὴ ἔχει πόλεις ἄλλας ὑφ' ἑαυτὴν καὶ ἐπισκοπὰς ὧν ἔσται μητρόπολις.

Οἱ μὲν οὖν ἔξαρχοι τῶν ἐπαρχιῶν εἶχον τάχα ὑφ' ἑαυτοὺς τοὺς μητροπολίτας καὶ ἐχειροτόνουν τούτους, ὁμοίως καὶ τοὺς ἀρχιεπισκόπους, καὶ ἐδίκαζον αὐτούς, οἱ δὲ μητροπολῖται τοὺς ὑπὸ τὰς αὐτῶν ἐπαρχίας ἐπισκόπους. οἱ δὲ ἔξαρχοι ὑπέκειντο ἕκαστοι τῇ οἰκείᾳ κεφαλῇ καὶ τῷ μείζονι θρόνῳ. πάντες δὲ οὗτοι οἵ τε ἔξαρχοι οἵ τε μητροπολῖται οἵ τε ἀρχιεπίσκοποι καὶ οἱ ἐπίσκοποι ὑπέκειντο τῷ μείζονι ἕκαστος θρόνῳ, καὶ εἰ ἀπηρέσκοντο ταῖς κρί-

Արդ յայս երեք մասունս եկեղեցիք մայրաքաղաքաց յարեցան ամենայն տիեզերաց եկեղեցիք, այսինքն ի Հռոմ, յԱղեքսանդր և յԱնտիոք, զի սոքա համապատիւք և համափառք եղեն. Իսկ Երուսաղէմ, որ կոչեցաւ Հեղիու յԱդրիանոսէ, որ էր կայսր Հռոմայ, քանզի նա շինեաց զնա յետ ի Վէսպիանոսէ և ի Տիտոսէ քանդելոյ քաղաքին, և կոչեաց յիւր անուն Հեղուպաւլիս. *շինեաց և տաճար և զկուռս իւր կառոյց ի նմա, որ էր պղծութիւն անապատի, և հրամայեաց այնու հետև յիւր անունն կոչել Հեղիու.*

Ողեւ յայնմ հետէ Եպիսկոպոս Կեսարու Պաղեստինացոց որպես եւ ցուցանեմք ընդ իշխանութեամբն Աղեքսանդրի:

Արդ անուանեալս Հռոմ եւ Աղեքսանդրիա եւ Անտիոք սահմանեցին ոչ համարձակել առ ի հարստահարել զմիմեանս. ոչ ձեռնադրութեամբ եւ ոչ ամենեւին բնակութեամբ քամ քահանաագործութեամբ, այլ ըստ բաժանեալ իւ-

σεσι τῶν ἐξάρχων οἱ μητροπολῖται ἢ οἱ ἀρχιεπίσκοποι καὶ τῶν μητροπολιτῶν οἱ ἐπίσκοποι ἀνεκλήτευον οἱ μὲν εἰς τὰ μείζονα, οἱ δὲ ἐπίσκοποι εἰς τὸν ἔξαρχον, κἀκεῖθεν εἰς τὸν μείζονα καὶ εἰ τοῦτο ἤθελον. τέως δὲ καὶ οἱ ἔξαρχοι ἐκαλοῦντο καὶ ἀρχιεπίσκοποι.

Ῥητέον λοιπὸν πῶς αἱ τρεῖς αὗται μεγάλαι ἐκκλησίαι διώκουν τὰς ὑφ' ἑαυτὰς πάσας ἐκκλησίας, ἤγουν ἡ Ῥώμη, ἡ Ἀλεξάνδρεια καὶ ἡ Ἀντιόχεια, καὶ πῶς ἰσότιμοι αὐταῖς γεγόνασι καὶ αἱ λοιπαὶ δύο ἐκκλησίαι, ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ τῆς Αἰλίας ἤτοι τῶν Ἱροσολύμων. Αἰλίαι γὰρ ἐκλήθησαν ὕστερον τὰ Ἱεροσόλυμα ἐκ τοῦ Αἰλίου Ἀδριανοῦ τοῦ Καίσαρος Ῥώμης. οὗτος γὰρ ὕστερον πάλιν μετ' Οὐεσπασιανὸν καὶ Τίτον πορθήσας τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ τὸ πάλιν στασιάσαι τοὺς Ἰουδαίους, θυμωθεὶς αὐτούς τε διεσκόρπισεν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, εὐώνως πωλήσας αὐτούς, καὶ τὸν καθ' ἕνα προστάξας πωλεῖσθαι ἐπ' ὀλίγῃ κριθῇ, καὶ τὴν πόλιν ἀνασκάψας καὶ τὸν ναόν, ἀνῳκοδόμησε τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι καὶ τὸν ναόν, ὅπου καὶ τὸ οἰκεῖον εἴδωλον ἔστησεν εἰς προσκύνησιν, τὸ ὄντως βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, καὶ προσέταξε τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τοῦ ἰδίου ὀνόματος τὴν πόλιν καλεῖσθαι Αἰλίαν.

---

1 ab մասանց. 5 b Անտիոք. 7 ab են. ab որ *չունեն*. 8 ab Հեղիա յեղքաւ Աղրիանոսէ. 9-10 ab յես Վեսպիանոսի եւ Տիտոսի. 12 a Հեղիուպաւլիս, b Հեղիուպօլիս. ab զտաճարն. 13 ab նմա. 14 b հրամայեաց. 15 ab անուն վերակոչել. a զքաղաքրն Հեղիու, b զքաղաքն Հեղիու. 16 ab եւ եղեւ. 17 ab Պաղեստինացւոց 21 ab հարըստահարել. 23-24 ab քահանայագործութեամբ.

րաքանչիւր վիճակացդ իշխանութեան: Զի զմետրապաւլիտսն եւ զարքեպիսկոպոսս եւ զեպիսկոպոսս. իւրաքանչիւրոք զիւրն հոգացէ վիճակի ձեռնադրել, քննել եւ դատել եւ յանդիմանել. Եւ վասն բացարձակ ճանապարհի հեռաւորութեանն երից աթոռոց գլխոց տիեզերաց իւրաքանչիւր ընդ արձակ սահմանաց. որուշեցին լոտ գաւառացն ի մէջ բազում քաղաքացն մի մայրաքաղաք իշխել գաւառին եպիսկոպոսացն եւ ձեռնադրել. եւ իւր մայրաքաղաքացն առնուլ զպատիւ եպիսկոպոսութեան ի պատրիարքէն. որ յիւր վիճակի մասին տիեզերացէ աթոռ պատրիարքութեանն. Զի Կրէտ քաղաք ամենայն իշխանութեան կղզւոյն քաղաքաց մայր. սա կոչեցի. եւ վասն այսպիսի պատճառանաց քահանայապետք որք նստին ի մայրաքաղաքսն, մետրապաւլիտք կոչեցան. զի մայրաքաղաքացի է. եւ ի փոքունս քաղաքացն ունի իշխանութիւն ձեռնադրել եպիսկոպոսս. եւ քաղաքք, որ են ընդ իշխանութեամբ մայրաքաղաքին թէ մեծ եւ կամ փոքր ի ներքոյ հնազանդութեան ձեռին որ ի նմա արքեպիսկոպոսին: Ապայ թէ են մայրաքաղաքք եւ ոչ են այլ քաղաքս որ ի նմա մետրապաւլիտն է. ինքն իւրով ի նդատէ զիւր վիճակն. զոլով ընդ իշխանութեամբն պատրիարքին եւ ոչ ընդ այլ մետրապաւլտի. զի հաւասարապատիւք են: Այլ եւ թագաւորական պատուասիրութեամբն պատուեցան քաղաքք եւ եղեն մայրաքաղաքք, սակս որոց որ ի նմայ է եպիսկոպոսն մետրապաւլիտ, թէպէտ եւ ոչ ունի այլ քաղաքս ընդ ձեռամբ իւրով եւ եպիսկոպոսս.

2 a զմետրապաւլիտս, в զմետրապօլիտս. 2-3 aв զարքեպիսկոպոսն. 4 aв վիճակ. 5 aв *առաջին* եւ *չունին*. 7 aв հեռաւորութեան. aв աթոռոցդ. a զլուխոց (*ու-ի վրայից գիծ է քաշած*). 8 aв յիւրաքանչիւր. 9 aв որոշեցին. aв գաւառաց. 11 aв եպիսկոպոսաց. 12 a իւր քաղաքացւոցն, в իւր քաղաքացւոյն (*երկրորդ ց ջնջած է*). 14 в ի *չունի*. aв պատրիարքէն. 15 aв յաթոռ. 16 a պատրիարքութեան, в պատրիարքութեան. 17 a կղզւոյն, в կզւոյն. aв քաղաքաց *չունին*. 18 aв սա կոչի. 19 aв պատճառաց քահանայապետք, որ. 20 a մետրապաւլիտ, в մետրապօլիտ. 22 aв փոքուն թոտ քաղաքաց ունին ձեռնադրել. 23 в քաղաք. 24 в թոտ. aв թէ *չունին*. aв հնազանդի. 27 aв Ապա. 28 aв ոչ ունին. a մետրապաւլիտն, в մետրապօլիտն. 29 aв ի դատի. 30 aв իշխանութեամբ. 31 aв մետրապաւլտի. 34 aв եւ եղեն մայրաքաղաքք *չունին*. 35 aв որոյ եւ որ ի նմա. aв է *չունին*. aв արքեպիսկոպոսն. 36 a մետրապաւլիտ, в մետրապօլիտ. aв չունի. 37 aв եւ *չունի*. a եպիսկոպոս.

նա եւ եպիսկոպոսք վասն առաքինութեանն պատուեալ եղեն մետրապաւլիտք. եւ արքեպիսկոպոսք լեալք ի մետրապաւլտէ գաւառին եւ եղեալք ընդ պատրիարգական իշխանութեամբն, թէպէտ եւ ոչ ունին այլ եպիսկոպոսս: Արդ ձեռնադրեն պատրիարգ զարքեպիսկոպոսն ի մայրաքաղաքն սահմանել աւանդութեանն եւ դատել զնոսա. նոյնպէս եւ մետրապաւլիտք զեպիսկոպոսս իւրեանց եւ եպիսկոպոսք զքահանայս գաւառին: Տեսաք արդ զԱղեքսանդրիայ եւ զԱնտիոք համապատիւս, այլ պատուականագոյն եւ առաջին քան զնոսա Հռոմ, զի ունի զթագաւորն զոլ ամենայն քաղաքաց ըստ միահեծան տէրութեանն իւրոյ. որ յՕգոստոսէ սկսեալ եւ ոչ որպէս Լատինք տկարծեն վասն աթոռոյն Պետրոսի. զի թէ այսպէս է, ապայ Անտիոք մեծ էր պատուականագոյն. զի նախ եւ առաջինն անդ արար եպիսկոպոսս սուրբն Պետրոս եւ կացոյց զԵւոդիոս փոխանակ իւր. եւ յԱղեքսանդրիայ նա առաքեաց զՄարկոս փոխանակ իւր: Գիտեմք զի եւ ի նա յանձնեաց Փրկիչն զամենայն եկեղեցի իւր. բայց թէ այս այսպէսէ պարտէ ապայ նախապատուել զԵրուսաղէմ. զի մեծն եւ քահանայապետն ամենեցուն Տստուածն եւ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս. անդ նախ քահանայապետաց եւ փոխանակ իւր եկաց Յակոբոս, որպէս եւ նախ ասացաք:

Այլ ոչ վասն որ ի Հռոմ նախ ի վայր խաչեցաւ սուրբն Պետրոս, եւ թաղեցաւ պատուեցաւ Հռոմ. քանզի եւ ինքն Յիսուս յԵրուսաղէմ խաչեցաւ եւ թաղեցաւ եւ ոչ վասն այսորիկ տուաւ իրիցութիւնն Հռոմայ քան այլ երկուց աթո-

2 ab առաքինութեան. 3 b մետրաւպաւլիտք, b մետրաւպօլիտք. 4 a մետրաւպաւլտէ, b մետրաւպօլտէ. 5 ab իշխանութեամբ. 6 ab չունին. 7 ab պատրիարգք զարքեպիսկոպոսս. 8-9 ab ըստ սահմանեալ աւանդութեան եւ դատեն. 10 a մետրաւպաւլիտք, b մետրաւպօլիտք. 12 a զ Աղեքսանդրիա, b զ Աղեքսանդիրիա (*առաջին ի-ի վրայից գիծ է քաշած*). 14 a զսոսա, b զնոսա (*ն գծով ջնջած է*). 16 ab տէրութեան. a յԱւգոստոսէ, b յՕգոստոսէ. 17 a ատինք. 19 ab ապա. ab մեծ *չունին*. 20 ab առաջին. 21 ab եպիսկոպոս. a Պետրոսի. 22 ab զԵւոդիա. 23 ab յԱղեքսանդրիա. 24 ab եւ *չունին*. b նա. 25 ab յանձնեաց. 27 ab ապայ *չունին*. 29 ab Տէրն. 31 ab փոխանակ նորա. ab Յակովբոս. ab եւ *չունին*. 33 ab գլխ ի վայր. 34-37 ab բաղեցաւ *մինչեւ եւ չունին*. ab երիցութիւնն. 38 b երկու.

ռոցն, այլ զի թագաւորութիւնն յաւուրսն յայնոսիկ մեծ էր ի նմայ. եւ անդ էր ընծաաբեր ամենայն աշխարհն. Յետ որոյ Աղեքսանդրիայ եւ ապայ Անտիոք. նա եւ պսակեցան աթոռքս այսորիկ վեհագոյն անուամբ ոչ վայրապար. զի եպիսկոպոսք են որպէս զամենեսեան հաւասար անուամբ եւ քահանայապետ եւ հարք. այլ ժառանգեցին երեքեանն սոքա կոչել պապ եւ պատրիարգ: Վասն այսորիկ զի ունէին սովորական հին Հռոմայ յատկապէս պապ կոչել. նոյնպէս եւ Աղեքսանդրիայ պապ եւ Անտիոքայ պատրիարգ. վասն այսորիկ եւ վիճակեալքն ի նոսա եպիսկոպոսք ժառանգեցին զհամանունութիւն քաղաքացն. որպէս եւ մետրապաւլիտն զմայրաքաղաքին. եւ թարգմանի պապն երէց. իսկ պատրիարգն նախահայր, որ եւ մինչեւ ցայսաւր պատրիարգ անուանեցաւ ամենայն արեւելից Անտիոք ըստ սովորական հին կոչմանն.

Յետ այնորիկ պատուեցաւ և աթոռն Երուսաղէմի, որ էր ի վիճակէն և յիշխանութենէն Աղեքսանդրի, եղեն ինքնագլուխ և գլուխ և համապատիւ երեք աթոռոյն. սակայն կարգեցաւ յետ Անտիոքու պատուիլ և գրիլ կոչեցաւ և պատրիարգ Երուսաղէմի. սակայն գիտել պարտ է, զի յառաջ քան զայս Երուսաղէմ եպիսկոպոս էր Կեսարու Պաղեստինացւոյ. ոչ իսկ զբան է, այլ յետ Աւերման քաղաքին ի Տիտոսէ Վեսպիանոսէ զի քանդեցաւ քաղաքն. եւ բարձաւ աթոռն: Եւ ապա յետ այսորիկ յորժամ շինեաց զնա Ադրիանոս եւ կոչեաց Հեղիու, մայրաքաղաքին Կեսարու արքեպիսկոպոսք ձեռնադրեաց ի նմայ եպիսկոպոսս. *զի Պաղեստին ունէր մայ-*

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτιμήθη καὶ ὁ θρόνος Ἱεροσολύμων ἀποσπασθεὶς τῆς ἐνορίας καὶ ἐξουσίας Ἀλεξανδρέων, και γέγονεν αὐτοκέφαλος καὶ κεφαλὴ καὶ ἰσότιμος τοῖς τρισὶ θρόνοις. πλὴν ἐτάχθη μετὰ τὸν Ἀντιοχείας τιμᾶσθαι καὶ ἀναφέρεσθαι καὶ καθῆσθαι. ἐκλήθη δὲ καὶ πατριάρχης καὶ αὐτὸς ὁ Ἱεροσολύμων, καίτοι πρότερον ἐπίσκοπος ὢν τοῦ Καισαρείας τῆς ἐν Παλαιστίνῃ.

ἡ γὰρ Παλαιστίνη εἶχε μητρόπολιν τὴν Και-

2 ab ի նմա. 3 ab ընծայաբեր. ab աշխարհ. 4 ab Աղեքսանդրիա. ab ապա. 8 ab քահանայապետք. 9 ab սոքա երեքեան. 10 b պատրիարք. 11 b սովորոական. 13 ab Աղեքսանդրիա. ab Անտիոքա. 16 b զըհամանունութիւն. 19 b պատրիարքն. ab եւ *չունին.* 20 b ցայսօր. 23 ab այսորիկ. 25 b յիշխանութենէ. a եղեալ, b եղեալ *եղեան ձեւից է ուղղած.* 26 ab եւ գլուխ *չունին.* ab այլոց երեք. 28 a պատուել. 31 ab Կեսարու. 33 a եւ ի Վեսպիանոսէ, b եւ ի Վէսպիանոսէ. 34 ab քանզի. 36-38 a զնա Ադրիանուպաւլեայ Հեղիուպաւղեա քաղաքին Կեսարեայ արքեպիսկոպոսն, b զնա Ադրիանուպօլեայ Հեղիուպօղեայ քաղաքին Կեսարեայ արքեպիսկոպոսն. 38 ab ի նա. 39 ab եպիսկոպոս.

քաղաքաց զԿեսարիա յայնժամ և մնայ Երուսաղէմ ընդ Կեսարիաւ իշխանութեամբն մինչեւ ի ժողովն Նիկիու. Իսկ ի ժողովն Նիկիայ կամեցան զերծուցանել զնա յիւր առաջին պատիւն եւ պատուել զմետրապալիտն. վասն որոյ եւ ասէ ի սահմանս ժողովոյն ի կանոնական գլուխսն յէ: Երրորդ համարին. վասն զի սովորութիւն կալաւ ի կարգ նախնեաց զի Երուսաղեմի եպիսկոպոսն պատուեսցի ընկալցի ըստ կարգին զպատիւն. զի մայրաքաղաքացն ըստ արժանին պահեսցի պատիւն իւր: Զայս ասէ կանոնն ոչ վասն լինելոյ Երուսաղեմի պատրիարգ. այլ վասն նուազելոյ նորա յիւր պատուոյն. եւ եպիսկոպոս կոչել ի մետրապալիտ լինելո անգեալ. վասն որոյ ասէ ընկալցի զիւր առաջին կարգն մայրաքաղաքացն նանգոյն լինել այսինքն մետրապալիտացն: Յետ որոյ եղեւ ապա եւ պատրիարգ. Եւ ձեռնադրեաց զկխարացին իւր մետրապալիտ. զայն որ արար զինքն որ էր պատրիարգարան եպիսկոպոսարան: Սա զերծեալ ի պատրիարգութեանն արար զնա ընդ իշխանութեամբն իւր մետրապալիտ. *և այժմ պատրիարգն Երուսաղէմի ունի Դ մետրապալիտ որք ունին ընդ ինքեամբ զանազան եպիսկոպոսս, զՍկիւթուպաւլիս, զՊետրն, զԲոստրն. ունի և ինքնագլուխ եպիսկոպոսս Ի և Ե, որք ոչ ունին* առանձին *եպիսկոպոսս գոլով ընդ ձեռամբ աթոռոյն Երուսաղէմի, առաջինն՝ Դիոսուպաւլիս, երկրորդն՝* Ասկաղոն: *երրորդն՝ Յոպպէ, չորրորդն՝ Գազայ, հինգերորդն՝ Անթիդոնոս, վեցերորդն՝ Դիոկղետիանուպաւլիս, է երորդն՝ Ելևթերոպաւլիս, Ը երորդն՝*

σάρειαν. ὑφ' ἣ ἐτέλει τὰ Ἱεροσόλυμα ἐπισκοπὴ οὖσα αὐτῆς·

εἶχε δὲ καὶ ἑτέρας μητροπόλεις ἐχούσας ὑφ' ἑαυτὰς διαφόρους ἐπισκοπάς. ἤγουν δευτέραν τὴν Σκυθόπολιν ἤτοι Βασήν. τρίτην τὴν Πέτραν. τετάρτην τὴν Βόστρην ἤτοι Ἀραβίαν. ἔχει δὲ καὶ αὐτοκεφάλους ἐπισκοπὰς εἰκοσιπέντε μὴ ἐχούσας ὑφ' ἑαυτὰς ἐπισκοπάς, ὑπόκεινται δὲ τῷ θρόνῳ τῶν Ἱεροσολύμων·

α'. τὴν Διοσπόλεως ἤτοι Γεωργιουπόλεως. β'. τὴν Ἀσκαλῶνος, γ'. τὴν Ἰόππης. δ'. τὴν Γάζης. ε'. τὴν Ἀνθηδόνος. ς'. τὴν Διοκλητιανουπόλεως, ζ'. τὴν Ἐλευθεροπόλεως. η'. τὴν Νεαπόλεως. θ'. τὴν Σεβαστῆς. ι'. τὴν

1 աբ զԿեսարիա. 2 աբ Կեսարու իշխանութեամբ. 3 աբ Նիկիոյ. 6 աբ մետրապալիտ. 7 աբ սահմանն. աբ յեւթներորդ. 9 աբ եւ կարգ. 12 աբ արժանոյն. 16-17 ա մետրապալիտ, բ մետրապոլիտ. 17 աբ լինելոյ անկեալ. 20 ա մետրապալիտացն, բ մետրապոլիտացն. աբ Յաղագս որոյ. 21 աբ եւ պատ-*րգ յետոյ չու-նին.* աբ զկեսարացին. 22 աբ մետրապալիտ. 22-23 աբ զայս արար ինքն. 23-24 աբ եւ եպիսկոպոսարան. 25 աբ իշխանութեամբ. 26 ա մետրապալիտ, բ մետրապոլիտ. 28 ա մետրապալիտք, բ մետրապոլիտք. աբ ինքեամբք. 29-30 ա զՍկիւթապաւլիս, բ զՍկիւթոպոլիս. 31 աբ ԻԵ. 32 աբ առանձինն եպիսկոպոս. 34 ա Դիոսուպաւլիս, բ Դիոսուպոլիս. 35 ա Սակաղոն. 36 աբ Գազա. 37 ա Դիոկղետիանուպաւլիս, բ Դիոկղետիանուպոլիս. 38 ա Եղեւթերուպաւղիս, բ Եղեւթերուպոլիս.

Նէօպօլիս, իններորդն՝ Սեբաստիայ, տասներորդն՝ Յորդանան, ԺԱ՝ Տիբերիայ, ԺԲ՝ Երկրորդ Կեսարիայ, որ է Պենեդեա, որ կոչի այժմ Պենիաս, *ԺԳ՝ Մաքսիմիանուպօլիս, ԺԴ՝ Կապետօպօլիս, ԺԵ՝ Ուղադրոն, ԺԶ՝ Նազարեթ, ԺԷ՝ Թափաւր, ԺԸ՝ Կիւրակոպօլիս, ԺԹ՝ Անդրէաս, Ի՝ Գաբաւոն, ԻԱ՝ Եղիաս, ԻԲ՝ Բարաս, ԻԳ՝ Ուելինուպօլիս, ԻԴ՝ Լերան Սինա:*

Մնացին Դ գլուխք, Հռոմ, Աղեքսանդրիայ, Անտիոք և Երուսաղէմ. որք պատրիարգ կոչեցան.

Այլ և գայ ի Զ գլուխ կանոնին Նիկիոյ առաջին տիեզերական ժողովոյն, թէ նախնեացն սովորութիւնն կացցէ յԵգիպտոս, զի Աղեքսանդրի եպիսկոպոսն ամենեցունց իշխեսցէ, վասն զի Հռոմայեցոց եպիսկոպոսին այս սովորութիւն է. նոյնպէս և Անտիոքացոցն:

Ἰορδάνου. ια'. τὴν Τιβεριάδος. ιβ'. τὴν Διοκαισαρείας. ιγ'. τὴν Μαξιμιανουπόλεως. ιδ'. τὴν Καπετολιάδος. ιε'. τὴν Μόρου. ις'. τὴν Γαδάρου. ιζ'. τὴν τῆς Ναζαρέτ. ιη'. τὴν Θαβωρίου ὄρους. ιθ'. τὴν Κυριακουπόλεως. κ'. τὴν Ἀδρίας. κα'. τὴν Γαβάλων. κβ'. τὴν Αἰλίας. κγ'. τὴν Φαρᾶς. κδ'. τὴν Ἑλενουπόλεως. κε'. τὴν τοῦ ὄρους Σινᾶ.

Ἔμειναν οὖν αἱ τέσσαρες μεγάλαι αὗται κεφαλαί, ὁ Ῥώμης, ὁ Ἀλεξανδρείας, πάπας ἑκάτερος ὀνομασθείς, εἶτα ὁ Ἀντιοχείας, εἶτα ὁ Ἱεροσολύμων, πατριάρχαι ἑκάτεροι ὀνομαζόμενοι. κοινῷ μὲν οὖν ὀνόματι πάντες ἐπίσκοποι καὶ ἀρχιερεῖς καὶ πατέρες καλοῦνται εἴτε μείζους εἴτε ἥττους. ἀλλὰ ἐκληρώσαντο οἱ μὲν τρεῖς πρῶτοι πατριάρχαι λέγεσθαι πάπας ἤγουν πατέρες. πάπας γὰρ ἑρμηνεύεται πατήρ. ἀλλὰ καὶ ἀρχιεπίσκοποι λεχθήσονται. πλὴν ἔσχεν ἐξ ἔθους παλαιοῦ ὁ μὲν Ῥώμης ἰδικῶς καλεῖσθαι πάπας, ὁμοίως καὶ Ἀλεξανδρείας πάπας. ὁ δὲ καὶ Ἀντιοχείας πατριάρχης ἀναγορεύεται πάσης τῆς ἀνατολῆς κατὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς κρατῆσαν ἔθος. ἐκλήθη δὲ καὶ πατριάρχης ὁ τῶν Ἱεροσολύμων καίτοι πρότερον ἐπίσκοπος ὢν τοῦ Καισαρείας τῆς ἐν Παλαιστίνῃ.

Φησὶν οὖν ὁ ἕκτος κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς πρώτης συνόδου· ..τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει, ὥστε τὸν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, ἐπεὶ καὶ τῷ ἐν Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο σύνηθές ἐστιν. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις.

1-2 aв Սեբաստիա. 3 aв Տիբերա. aв Կեսարիա. 4 aв Պենեադա. aв որ կոչի այժմ Պենիաս *չունին.* 5 в Մաքսիմիանուպօլիս. 6 a Կապետուպաւղիս, в Կապետուպօղիս. a Ուղադարոն, в Յուդադարոն. 7 aв Նազարէթ. aв Թափրաբաւր. 7-8 aв Կիւրակապաւլիս. 9 aв Եղիաս. aв Փարաս. 9-10 aв Սեղինուպաւլիս. 11 aв մնաց չորք. 12 aв Աղեքսանդրիա. 13 aв եւ *չունին.* 14 aв իԶ. 14-15 aв Նիկիայ. 15 aв ժողովն. 16 aв նախնեացն. 16-17 aв սովորութիւն կացցէ յեգիպտոս. 17 aв Աղեքսանդրու. 18 aв ամենեցուն. 19 a Հռոմայեցւոց. в Հռովմայեցւոց. 20 aв նոյնպէս եւ Անտիոքացւոց.

արդ տեսանես, զի թէպէտ եւ իշխել ամենեցունց հրամայէ սոցա, սակայն զանուն ոչ այլ ինչ բարձրացուցանէ, բայց միայն եպիսկոպոսս. եւ յաւելու ասել ի սոյն գլուխս եւ զայն թէ առանց կամաց մայրաքաղաքացոյն ոչ է պարտումեք լինել եպիսկոպոս կամ անուանել. վասն որոյ ասէ եւ այս իշխանութիւն եւ պատիւ մեծութեան պահեսցի յեկեղեցիոջ *և ամենապէս ակնյայտ լիցի, զի թէ որ ոչ կամաւք մետրապոլիտին* եւ ընթանուր եպիսկոպոսացն, որք ընդ նովաւ. *լիցի եպիսկոպոս, զայն պլին մեծ ժողով որոշեց, զի մի եւ լիցէ եպիսկոպոս:*

(Հմմտ. էջ 17 տ. 6—26)

καθόλου δὲ πρόδηλον ἐκεῖνο, ὅτι εἴ τις χωρὶς γνώμης τοῦ μητροπολίτου γένοιτο ἐπίσκοπος, τὸν τοιοῦτον ἡ μεγάλη σύνοδος ὥρισεν μὴ δεῖν εἶναι ἐπίσκοπον". ὁ δὲ ἕβδομος κανὼν τῆς αὐτῆς συνόδου περὶ τοῦ Αἰλίας ἤτοι Ἱεροσολύμων φησίν· ..ἐπειδὴ συνήθεια κεκράτηκε καὶ παράδοσις ἀρχαία, ὥστε τον Αἰλίας ἐπίσκοπον τιμᾶσθαι, ἐχέτω τὴν ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, τῇ μητροπόλει σωζομένου τοῦ ἐκείνου ἀξιώματος". τί δὲ ἐστι τοῦτο: ἡ Καισάρεια ὡς δεδήλωται μητρόπολις ἦν τῆς Παλαιστίνης, εἶχε δὲ ἐπισκοπὴν τὰ Ἱεροσόλυμα. τοῦτο οὖν φησὶν ὁ κανών, ὅτι οὐ διὰ τὸ γενέσθαι τὴν Ἱερουσαλὴμ πατριαρχεῖον, διὰ τοῦτο ἐλαττωθήσεται ἐκείνη τῆς οἰκείας τιμῆς καὶ ἐπισκοπὴ γενήσεται ἀπὸ τοῦ εἶναι μητρόπολις ἐκπεσοῦσα. ἀλλὰ μενεῖ καὶ οὕτω μητρόπολις, ἀλλ' ὑπὸ τῷ πατριάρχῃ τῶν Ἱεροσολύμων, χειροτονήσει δὲ ὡς καὶ πρότερον αὐτὸς ὁ Καισαρείας τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων καὶ ἕξει τὸ οἰκεῖον ἀξίωμα αὕτη ἡ μητρόπολις ἀκαινοτόμητος.

Արդ յայտ եղեւ ի սուրբ ժողովոյն սահմանադրութենէ, թէ այս Գ են աթոռք որք ընթհանուր տիեզերաց վերայ ունին իշխանութիւն ըստ կանոնելոյ սրբոյ հարցն, Հռոմ Եւրոպէ, Աղեքսանդր եւ Լիբիայ, Անտիոք յԱսիայ: վասն այսորիկ Երուսաղէմ պատուել պատրիարգու-

2 ab ամենեցուն. 3 ab զանունն. 4 ab եպիսկոպոս. 5 ab գլուխ. 6 ab մայրաքաղաքացւոցն. 9 a յեկեղեցւոջ, b յեկեղեցւոջ. 10 ab այն յայտ. 11 b կամօք. ab մետրաւպաւլտին. a ընդհանուր, b ընդ հանիւր. 12 ab լինիցի. 13-14 ab ժողովով յայտնեցեն. 15 ab ի մեծ. 16 ab այս երեքս. 17 ab ընդհանուր. 18 ab սուրբ. 19 ab հոգւոյն. ab յԵւրոպէ, ab եւ *չաւնին*. 20 ab ի Լիբիայ. ab յԱսիա. 21 ab պատուեալ

թեամբ յետոյ յէտ Անտիոքա պատուեցաւ. *Իսկ Կոստանդնուպաւլիս, որ է ի Թրակէս, յառաջ անուանեալ էր Բիւզանդիոն, էր Արակլիոյ եպիսկոպոսարան, զի Արակլիայ էր Ռոպիոյ մայրաքաղաք. և ինքն Արակլեայ ի Բիւզանդիա ձեռնադրէր իւր եպիսկոպոս:*

ἐπεὶ καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἐν τῇ Θρακικῇ Ἡρακλείᾳ τῆς Εὐρώπης μητροπολίτης χειροτονεῖ πατριάρχην. διότι τὸ Βυζάντιον ἐπισκοπὴ ἦν τοῦ Ἡρακλείας καὶ αὐτὸς ὁ Ἡρακλείας ἐχειροτόνει τὸν Βυζαντίου ἐπίσκοπον. ὅπου ἡ Κωνσταντινούπολις ἐκτίσθη ὕστερον. διὰ τὸν προγραφέντα οὖν κανόνα χειροτονεῖ πάλιν ὁ Ἡρακλείας τὸν Κωνσταντινουπόλεως. ἀλλὰ περὶ τούτου ἑξῆς ὅσον οὔπω δηλωθήσεται, ὅταν περὶ τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως λέξωμεν. πῶς ἐτιμήθη καὶ αὐτὸς εἶναι πατριαρχεῖον.

Իսկ յորժամ շինեցաւ անուանեալն Կոստանդինուպաւլիս, եւ պատուեալ եղեւ պատրիարգարան, ոչ խրամատեաց զկանոնն եւ զառաջին զհնազանդութիւնն, այլ թէպէտ եւ է պատրիարգ սակայն ձեռնադրէ զնա Արակլիոյ մետրապաւլիտն, որում եւ էր նախ զլինելն մայրաքաղաք եպիսկոպոս: Այլ թէ որպէս եղեւ եւ սայ հաւասար չորից աթոռոցն պատրիարգ կարնառաւս ցուցանել հարկաւոր իմ. ուստի եւ նախ զայս ասեմք թէ կանոնաց որպէս եւ ցուցաք. պապն Հռոմայ եւ Աղեքսանդրիայ եպիսկոպոսք անուանեցան. այլ զի մայր են ամենայն աշխարհին եւ նախապատիւ քաղաքք. ետ նոցա ժողովն հրաման ամենեցուն իշխել: Այսպէս եւ Բիւզանդիայ եպիսկոպոս էր. իսկ յորժամ եղեւ մայրաքաղաք եւ գլուխ շուրջ զիւր եւ աշխարհացն թագաւորանիստ լինելովն առ իշխանութիւնն ի վերայ ամենեցուն եղեալ լինելով պատրիարգ.

(Հմմտ. էջ 10. տ. 36 ստր.)

Εἰσὶ δὲ ἐπαρχίαι τινὲς αἳ οὐ τελοῦσι ὑπὸ τῶν μεγίστων θρόνων, ὥσπερ καὶ ἡ νῆσος Κύπρος ἣ ἔμεινεν αὐτοκέφαλος παντελῶς καὶ μηδενὶ θρόνῳ

---

1 ԱԲ Անտիոքայ կարգեցաւ. 2 ԱԲ Կոստանդինուպօլիս. 3 ԱԲ ի *չունին*. 4 ԱԲ Արակլիոյ-*ից առաջ* էր *չունին*. 6 ԱԲ Եւռոպիոյ, 7 ԱԲ ի *չունին*. ԱԲ Բիւզանդիոյ. 8 ԱԲ իւր *չունին*. 9 ԱԲ անուանեալն *չունին*. 12 ԱԲ հնազանդութիւնն. 13 ԱԲ է *չունին*. 14 Ա մետրապալիտն, Բ մետրապօլիտն. 15 ԱԲ որ ունէր. 16 ԱԲ եւ սայ *չունին*. 18 Ա կարնարոտ. 19 ԱԲ ասեմ էթէ թէ. 20 ԱԲ որպէս եւ ասացաք. 21 Բ Աղէքսանդրիայ. 25 ԱԲ Բիւզանդիայ. 27 զլուխ. 28-29 ԱԲ իշխանութիւն. 30 ԱԲ եղեալ պատրիարգ.

τῶν μεγίστων ὑποκειμένη, ἀλλ᾽ αὐτεξούσιος οὖσα διὰ τὸ εὑρεθῆναι ἐν αὐτῇ τὸν ἀπόστολον Βαρνάβαν ἔχοντα ἀπιστήθιον τὸ κατὰ Μάρκον ἅγιον εὐαγγέλιον. εἰσὶ δὲ καὶ ἐν αὐτῇ ἐπισκοπαὶ δεκατρεῖς, ὧν προκάθηται ἡ λεγομένη Κωνστάντα, αἱ δὲ λοιπαί Κίτιον, Ἀμαθοῦς, Κούριον, Πάφοι, Ἀρσενόη, Σόλοι, Λάπιθος, Κυρηνία, Ταμασός, Κύθρης, Τριμιθός, Κάρπασος.

Ὁμοίως τῇ Κύπρῳ ἐστὶν αὐτοκέφαλος μὴ ὑποκειμένη τινὶ τῶν μεγίστων θρόνων ἀλλ᾽ αὐτεξούσιος ἀγομένη καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων χειροτονουμένη καὶ ἡ Βουλγαρία, μὴ οὖσα ἐξ ἀρχῆς Βουλγαρία, ὕστερον δὲ διὰ τὸ αὐτὴν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κυριευθῆναι λέγεται Βουλγαρία. ἔμεινεν οὖν καὶ αὐτὴ αὐτοκέφαλος διὰ τὸ ὑπὸ βασιλικῆς ἐξουσίας ἀποσπασθῆναι τῆς χειρὸς τῶν Βουλγάρων ἤτοι τοῦ βασιλέως κυροῦ Βασιλείου τοῦ Πορφυρογενήτου, καὶ μὴ ἀνατεθῆναί ποτε τῇ ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως. διὸ καὶ ἕως τοῦ νῦν ἡ Κύπρος καὶ ἡ Βουλγαρία ὑπὸ μὲν τοῦ βασιλέως λαμβάνουσιν ἐπισκόπους, χειροτονοῦνται δὲ οὗτοι ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων ὡς εἴρηται, καὶ καλοῦνται ἀρχιεπισκοπαὶ ὡς αὐτοκέφαλοι. ἔχει δὲ καὶ ἡ Βουλγαρία ἐπισκοπὰς πλείους τῶν τριάκοντα, ὧν ὑπερκάθηται καὶ πόλις Ἀχρὶς ἐν τούτοις. καὶ τὰ περὶ τούτων.

Քանզի պարտէր զմարմինն եկեղեցւոյ կատարել լինել զգայարանաւք ի ներքոյ միոյ գլխոյն Քրիստոսի, և զի ամենայն մարմինն ի ներքոյ Ե զգայարանաց և

Ὅτι γὰρ ἔδει τέλειον εἶναι τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας, ἧς μία κεφαλὴ ὁ Χριστός, πᾶν δὲ σῶμα ταῖς πέντε διοικεῖται αἰσθήσεσιν οὐ μὴν τέσσαρσιν, διὰ τοῦτο φκονό-

1 ա ըզմարմին, բ զմարմին. ա եկեղեցւոյ, բ եկեցեաւոյ (*երկրորդ ե-ի եւ առաջին ո-ի վրայից գիծ է քաշած*). 2 ա բ կատարեալ. ա զգայարանաւք, բ զգայարանօք. 3 ա բ Յիսուսի Քրիստոսի. 4 ա բ մարմին. ա բ կայ Ե զգայարանաց.

ոչ չորից, անուանեաց հոգին սուրբ Ե լինել պատրիարգս, այսինքն միոյ մարմնոյ եկեղեցւոյ զգայարանս Ե: զի եկեղեցին որ ընդ տիեզերս ի Քրիստոս յորդին Աստուծոյ հաստատեալ հաւատով մի մարմին է նորա և անուանի. և կայ Ե պատրիարգ ի ներքոյ, որպէս և Ե զգայարանաց.

Յայտ է դարձեալ եւ այս, զի ի սուրբ տիեզերական ժողովն, որ ժողովեցան ի Կոստանդինուպօլիս հաւասար չորից աթոռոցն պատուիլ, յորում էին մեծ աթոռակալքն եւ գլխաւորքն քահանայապետքն, այսինքն պապն Հռոմայ Դամասոս, և յԱղեքսանդրէ Տիմոթէոս և յԵրուսաղէմէ Կիւրղոս, յԱնտիոքէ Մելիտոս. հրամայեցին զայս կանոնական գրով այսպէս ըստ որում և ունի յերկրորդ գլուխ կանոն նոյն ժողովոյս, «Կոստանդինուպօլսոյ եպիսկոպոսին ունել զպատիւ առաջնութեանն յետ Հռոմայ եպիսկոպոսին, վասն զի է և սա Նոր Հռոմ»:

Նա և ի չորրորդ տիեզերական ժողովն, որ է Քաղկեդոն, ժողովեցան վասն Սեւերիոսեան գլխոյն եւ անբախտի Եւտիքոսի արքիմանդրիտին անաստուած հերետիկոսացն. հաստատեցին զպատիւ Կոստանդինուպօլսի աթո-

μησε τὸ ἅγιον πνεῦμα πέντε γενέσθαι τὰ πατριαρχεῖα, ἅτινά εἰσιν ἓν σῶμα καὶ μία ἐκκλησία, αἰσθήσεων λόγον ἐπεχόντων τῶν πέντε πατριαρχείων. ὥσπερ γὰρ πᾶν σῶμα ζῶον ὑπὸ τῶν πέντε διοικεῖται αἰσθήσεων εἰ δὲ λείπει μία τις τῶν αἰσθήσεων ἀτελὲς ἐστι τὸ σῶμα. οὕτω καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἓν σῶμα οὖσα ἅπασα καὶ μία τῇ εἰς Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ πίστει ἐστηριγμένη ὑπὸ τῶν πέντε πατριαρχῶν διοικεῖται ὥσπερ ὑπὸ αἰσθήσεων. ποῖον δὲ πατριαρχεῖον τῆς δὲ τυχὸν τῆς αἰσθήσεως ἐπέχει λόγον καὶ ποῖον τῆς δέ, οὐ τοῦ παρόντος λέγειν καιροῦ.

Ἐπεὶ οὖν ἔδει πέντε εἶναι τὰ πατριαρχεῖα διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, διὰ τοῦτο παρεκίνησε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν δευτέραν σύνοδον τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν κατὰ Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου συναχθεῖσαν ἐπὶ τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἱσπανίας, παρόντων πάντων τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν μεγίστων θρόνων προκαθημένων, ἤγουν τοῦ πάπα Ῥώμης Δαμάσου καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ Ἀντιοχείας, προστάξαι διὰ κανόνος ἔχειν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν τὰ ἴσα πρεσβεῖα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης. φησὶ γοῦν ὁ τρίτος κανὼν τῆς αὐτῆς συνόδου· „τὸν μέντοι Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον καὶ ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην“.

Οὕτω καὶ τετάρτη οἰκουμενικὴ ἐν Χαλκηδόνι συναθροισθῆσα σύνοδος προστάττουσα ἀριθμὸν ἐπαρχιῶν ὀφειλουσῶν ὑποκεῖσθαι αὐτῷ, ἐμνήσθη πρὸς ἔπος εἰποῦσα καὶ τὴν αἰτίαν ὡς εὐλογωτάτην· φησὶ γοῦν ὁ εἰκοστὸς ὄγδοος κανὼν τῆς αὐτῆς ἁγίας

1 B Տնօրինեաց. 3 AB եկեղեցւոյ զգայարանս. 6 AB հաստատեալ. 7-9 AB եւ կայ Ե պատրիարգ ի ներքոյ, որպէս եւ Ե զգայարանաց չունին. 12 AB Կոստանդինուպօլիս ընդդէմ Մակեդոնի (B Մակեդոնի), զայս այսպէս հաստատեցին լինել. եւ Կոստանդինուպօլսի (B Կոստանդինուպօլսի) հաւասար չորից. 14-15 AB գլխաւոր քահանայապետքն. 16 AB Դամասիոս. AB Տիմոթէոս. 17 AB եւ չունին. B Կիւրիղոս. 20 AB եւ չունին. 20-21 AB գլուխ կանոնական գրով (B գրով) այսպէս ըստ որում ունի յերկրորդ գլուխ կանոն ի նոյն. 22 A Կոստանդինուպօլսոյ. B Կոստանդինուպօլսոյ. 23 AB առաջնութեան. 26 AB չորրորդ. 28 AB Սեւերեան. 29 B արքիմանդրիտի. 31 B Կոստանդինուպօլսի.

ոգոյ, յորում և յայտնէ ընդ. արձակագրոյն խաւսեցան: ոմանք ի գլխաւորացն, որոց պաշտանէր անդ լինել, որք յիշեցին ի գովեստս սորա զիրաւացի պատճառն եւ ասացին որք էին ի սուրբ ժողովն, թէ ամենայն որեք սահմանի սուրբ հարցն զհետ երթան և ընթեռնուն զկանոնս աստուածասէր ժողովոյն, որք ի թագաւորական քաղաքն յաւուրս բարեպաշտ արքային Թէոդոսի գիտացեն, զի զնոյն և մեք երկրորդ եւ հաստատեալք քանզի զաթոռ և զպատիւ երիցուն Հռոմայ. հարքն մեր ետուն նորոյն Հռոմայ վասն թագաւորաւ ինքնիշխանաւք հաւասար նմին սորա պատուելոյն, սակս որոյ զեկեղեցականն աստիճանն զորս մեծացուցին երկրորդ. յետ նորին զատել, որոյ և մեք հետևեցաք. և զՊոնտոս և զԱսիա և զԹրակէս. զիշխանութիւն մայրաքաղաքացն և զբարբարոսաց եպիսկոպոսն Կոստանդինուպաւլսի որոյ եկեղեցւոյն սահմանեցաք ձեռնադրել, որպէս և աստուածային կանոնքն կոչէ ըստ սովորական աւրինացն, որպէս և սահմանեալ է վիճակ և աթոռ եպիսկոպոսաց և մետրապաւլտից, զորս և քննել ունի իշխանութիւն և առ ինքն ժողովել զձայնակցութեանց սովորութեանցն եղելոյ:

συνόδου· „πανταχοῦ τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων ὅροις ἑπόμενοι καὶ τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα κανόνα τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν συναχθέντων ἐπὶ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης μεγάλου Θεοδοσίου τοῦ γενομένου βασιλέως ἐν τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλει νέᾳ Ῥώμῃ γνωρίζοντες, τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὁρίζομεν καὶ ψηφίζομεν περὶ τῶν πρεσβείων τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης· καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν εκείνην, οἱ πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα· τῷ αὐτῷ οὖν σκοπῷ κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς νέας Ῥώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ, εὐλόγως κρίναντες τὴν βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην οὖσαν καὶ ὥστε τοὺς τῆς Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς καὶ Θρακικῆς διοικήσεως μητροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου θρόνου ἁγιωτάτου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας· δηλαδὴ ἑκάστου μητροπολίτου τῶν προειρημένων διοικήσεων μετὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειροτονοῦντος τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, καθὼς τοῖς θείοις κανόσι διηγόρευται, χειροτονεῖσθαι δὲ εἴρηται μητροπολίτας τῶν προειρημένων διοικήσεων παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων κατὰ τὸ ἔθος γινομένων καὶ ἐπὶ αὐτὸν ἀναφερομένων".

Տեսանես ի սահմանդրութենէ հարց, թէ որպէս պատուի Կոստանդինուպաւլիս, վասն

Ὁρᾷς ὅπως ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος προφανῶς ἐλέγχονται ληροῦντες οἱ λέγοντες προτιμηθῆναι τὴν Ῥώμην

1 ab յաւէտ. 2 ab արձակագրոյն. b խօսեցան. 4 ab գովեստ. ab զիրաւացին. 8 b ընթեռնուն. 12 ab երկրորդ եւ չունին. 14 ab նոր. 15 ab վասն զի. b ինքնիշխանութ. 16 a նմին. 17 ab որոյ եւ. a աստիճան. 18 ab սորա. 19 ab զատել. 20 ab զՊոնտոս. a զԹրակէս. 21 ab մայրաքաղաքացն. 22 a եպիսկոպոսն. 22-23 b Կոստանդինուպօլսի. ab որքոյ եկեղեցւոյն չունին. 24 ab եւ չունին. 27-28 a մետրապաւլտից, b մետրապօլտից. 29-30 ըստ ձայնակցութեան. 30 ab եղելոց. 32 ab հարցս. 33 b Կոստանդինուպօլիս.

ի սմա փոխելոյ թագաւորական աթոռոյն և իշխանութեանցն, վասն զի հին Հռոմ դադարեց և խափանեցաւ ի թագաւորելոյ, նա զի այլ ազգաց ծառայեց և բարբարոսք կաւթացիք տիրեցին նմա և այժմ ի նոցանէ ըմբռնեալ է, վասն որոյ անգեալն ի թագաւորութենէ անգա և ի նախապատուութենէ. և քանզի ի սուրբ և ի տիեզերական ժողովոյն յերրորդն և ի չորրորդն ի թուելն զաթոռսն նախ կարգեցաւ Հռոմ, յետ որոյ և Կոստանդինուպաւլիս և ապա Աղեքսանդր, Անտիոք և Երուսաղէմ, վասն զի դեռ եւս ունէր զնախապատիւ թագաւորութեանն. իսկ այժմ զի ընկաւ ի թագաւորութենէն որով պատուեալն էր, և ի բարբարոսաց ըմբռնեցաւ, անգաւ և ի նախապատուութենէ և մնաց այսաւր թագաւոր որ նախ և առաջին այս որ ճշմարտութեամբ թագաւորեալ է յաթոռս Կոստանդինուպաւլսի, վասն որոյ որ և սմայ աթոռս հայրապետութեան հաւասար է

διὰ τὸν ἅγιον Πέτρον. ἰδοὺ γὰρ προφανῶς ὁ κανὼν οὗτος τῆς ἁγίας συνόδου φησὶ διὰ τὸ εἶναι τὴν Ῥώμην βασίλισσαν ἔχειν τὴν προτίμησιν· μέχρι γὰρ τότε καὶ ἐπὶ πολλοῖς χρόνοις βασιλεὺς ἐκεῖσε ἀπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως βασιλέως ἐπέμπετο. ἐπεὶ δὲ ἐπαύθη τὸ εἶναι βασίλισσα διὰ τὸ ὑπὸ ἀλλοφύλων αἰχμαλωτισθῆναι καὶ βαρβάρων ἐθνῶν Γοτθικῶν, καὶ νῦν ὑπ' ἐκείνων κατέχεσθαι, δῆθεν ὡς ἐκπεσοῦσα τῆς βασιλείας ἐκείνης ἐκπίπτει καὶ τῶν πρωτείων. ἦν γὰρ ἀπὸ τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς δευτέρας συνόδου δευτέρα ἡ Κωνσταντινούπολις, ὁμοίως καὶ ἀπὸ τῆς τετάρτης συνόδου, ὥσπερ καὶ ἀπὸ τῆς ἕκτης οἰκουμενικῆς συνόδου, ἐν ᾗ καὶ ἡ τάξις ἑνὸς ἑκάστου θρόνου ἀπηρίθμεται. μετὰ γὰρ τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐτάχθη τρίτος ὁ Ἀλεξανδρείας, μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Ἀντιοχείας, καὶ πέμπτος ὁ Ἱεροσολύμων. ἐπεὶ οὖν ἡ Ῥώμη ἐξέπεσε τῆς οἰκείας βασιλείας δι' ἣν καὶ προετιμᾶτο, καὶ νῦν ὑπὸ βαρβάρους τελεῖ, ἐκπέπτωκε πάντως καὶ τῶν πρωτείων. ὡς γὰρ βασιλεύουσα ταῦτα εἶχε καὶ ἔμεινε πρῶτος ὁ τῆς ἀληθῶς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνος, ὡς τοῦ πρώτου παυθέντος βασιλεύειν, μᾶλλον δὲ καὶ ἀποσχισθέντος τῶν λοιπῶν θρόνων. φησὶ γοῦν ὁ τριακοστὸς ἕκτος κανὼν τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου· „ἀνανεούμενοι τὰ παρὰ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων τῶν ἐν τῇ βασιλίδι ταύτῃ πόλει συνελθόντων καὶ τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα συναθροισθέντων νομοθετηθέντα ὁρίζομεν ὥστε τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον τῶν ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης θρόνου, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκεῖνον μεγα-

3 ab Հռոմն. 4 ab դադարեաց. 5 ab զի եւ այլ ազգեաց. 6 ab ծառայեաց. 8 ab անկեալն. 9-10 ab նախապատուութենէ. 10 ab ի *չունին*. 11 ab ի *չունին*. ab ժողովն. 12 b թուել. 13 ab զաթոռս. 14 a եւ *չունի*. 14-15 b յետոյ Կոստանդինուպօլիս. 16 ab եւ Անտիոք. 18 ab թագաւորութիւնն. ab անկաւ. 21 ab անկաւ. 22 b այսօր. ab եւ նախինն. 24 ab աթոռս. b Կոստանդինուպօլսի. 25 ab եւ որ ի սմա աթոռս է.

Հռոմայ եւ Ասի, յետ որո յԵգիպտոս Աղեքսանդրիա և ապա Անտիոք և Երուսաղէմ,

որ եղև թագաւորութիւն, բայց աթոռն նուազ է քան զԱնտիոքայն, վասն զի Պաղեստին մասն է Աղեքսանդրիա· քանզի Լիբիայ է և ի նմանէ խլեցաւ, վասն այնորիկ և փոքր է քան զայլոց երիցն իւրն վիճակ և յետոյ կոչեցաւ պատրիարգարան, ուստի և յետ Անտիոքայ կարգեցաւ։

Արդ ըստ կարգի Ե պատրիարգ եղեն և անուանեցան, սակայն կոչեցան Երուսաղէմին և Կոստանդինուպաւլսին արքեպիսկոպոսք և պատրիարգք· արքեպիսկոպոսք՝ վասն ինքնագլուխ գոլոյն սոցա յառաջագոյն եպիսկոպոսս, և պատրիարգ՝ վասն զի հաւասար պատուեղեն այլոցն· յետոյ ըստ նախասացեալ պատճառացն վերանալոյն, յաղագս որոյ և պատրիարգէ ի Կոստանդինուպաւլիս, սակայն գրէ զինքն արքեպիսկոպոս Կոստանդինուպաւլսի և տիեզերական պատրիարգ, վասն զի էառ զերիցութիւնն և զնախնութիւնն Հռոմայ, զի թագաւորութիւնն, որ էր ի Հռոմայ ամենայն տիեզերաց, փոխեցաւ ի Կոստանդինուպաւլիս· իրաւացի ապա, որպէս պապն նախ կոչէր տիեզերական,

λύνεσθαι πράγμασι, δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ὑπάρχοντα. μεθ' ὃν ὁ τῆς 'Αλεξανδρείας μεγαλοπόλεως ἀριθμείσθω θρόνος, εἶτα ὁ 'Αντιοχείας μεγαλοπόλεως, καὶ μετὰ τοῦτον ὁ τῆς 'Ιεροσολύμων πόλεως."

'Ορᾶς ὅπως κατὰ τὰς βασιλείας ἔταξαν καὶ τοὺς θρόνους, πρῶτον μὲν τὰς δύο βασιλίδας πόλεις, τὴν παλαιὰν 'Ρώμην καὶ τὴν νέαν, εἶτα ἐπεὶ μείζων γέγονε βασιλεία ἐν Αἰγύπτῳ τῆς ἐν 'Αντιοχείᾳ βασιλείας, ἐτάχθη τρίτος ὁ 'Αλεξανδρείας. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν 'Ιεροσολύμοις γέγονε βασιλεία, ὁ δὲ θρόνος αὐτῆς ἥττων ἦν τοῦ 'Αντιοχείας διὰ τὸ καὶ τὸν κορυφαῖον Πέτρον πρῶτον ἐπισκοπῆσαι ἐν 'Αντιοχείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἡ Παλαιστίνη μέρος ἦν τῆς 'Αλεξανδρείας ὡς Λιβύη οὖσα καὶ αὐτή, καὶ ἐξ αὐτῆς ἀπεσπάσθη, διὰ τοῦτο μικροτέρα τῶν λοιπῶν ἐστιν ἡ ἐνορία αὐτῆς. ὅτι δὲ καὶ ὕστερον γέγονε πατριαρχεῖον, εἰκότως ἐτάχθη μετὰ τὴν 'Αντιόχειαν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς τάξεως τῶν πέντε πατριαρχείων καὶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν. ἐκλήθησαν γὰρ καὶ ὁ 'Ιεροσολύμων καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀρχιεπίσκοποι καὶ πατριάρχαι. ἀρχιεπίσκοποι μὲν ὡς ἐπίσκοποι πρῶτον ὄντες, εἶτα αὐτοκέφαλοι γενόμενοι καὶ αὐτεξούσιοι. πατριάρχαι δὲ ὡς ἐπίσως τιμηθέντες τοῖς προτέροις τρισὶ πατριάρχαις καὶ τῆς αὐτῆς τιμῆς καὶ καθέδρας ἀξιωθέντες, διὸ καὶ ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὑπογράφει ἀρχιεπίσκοπος νέας 'Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ἐπεὶ γὰρ ἔλαβε τὰ πρεσβεῖα καὶ τὰ προνόμια τῆς 'Ρώμης· βασίλισσα γὰρ ἡ 'Ρώμη ἦν τῆς οἰκουμένης πρότερον, εἶτα πάλιν ὕστερον ἡ Κωνσταντινούπολις, εἰκότως καὶ ὁ πάπας οἰκουμενικὸς καὶ ὁ Κονσταντινοπόλεως οἰκουμενικός, οὐ μὴν καὶ οἱ ἄλλοι τρεῖς

1 ав որոյ. в Եգիպտոս. 2 ав Աղեքսանդրիայ. 7 ав ի Լիբիա է եւ որ ի. 9 ав զայլոցն. ав երիցն իւր վիճակն. 10 ав եւ *չունին*. 11 ав Անտիոքա. 12 в պատրիարք. 14 в Կոստանդինուպօլսին. 16 ав ինքնագլուխ լինելոյն. 17 ав եպիսկոպոս. 18 в պատրիարք. 19 ав եղեն *չունին*. 20 ав պատճառացն. 21 в պատրիարգի ի Կոստանդինուպօլիս. 22-23 ав արքեպիսկոպոս. 23 а Կոստանտինուպաւլսի, в Կոստանդինուպօլսի. 23-24 ав տիեզերականն. 25 ав զերիցութիւնն. 26-27 ав Հռոմ. 28 в Կոստանդինուպօլիս.

այսուր կոչի պատրիարգ Կոստանդնուպօլսի տիեզերական. և ոչ թէ երեքն այլ տիեզերական կարեն առնել պատրիարգս կամ անուանել, այլ որպէս ունէր նախ զաթոռն Հռոմայ, ընկալաւ սա զնախանունութիւնն և զդատաւորութիւնն. և այս այսպիսի իրաւացի պատճառաւ այսպէս անուանեցաւ։

Ասելի է այսուհետև և զվիճակս աթոռոյս Կոստանդնուպօլսի, թէ որպէս որոշեցաւ և յիշենք զմետրապօլիտս և զեպիսկոպոսս, որք ընդ սովաւ կարգեցան բաժանեալք, յարևելից կողմն յԱնտիոքայ և յարևմտից ի Հռոմայ, քանզի երկու են իշխանք՝ արևելք և արևմուտք։ Այլ են մետրապօլիտք, որք ընդ կարողութեամբն խոնարհեցան Կոստանդնուպօլսի, յարևելս Կեսարիայ Կապադովկեցոց և Եփեսոս Ասիացոց և ընդ սոսա, զորս ցուցանեմք յետոյ։ Իսկ արևմտական բնակութեանցն Բ իշխանքն նմանապէս հնազանդեցան Կոստանդնուպօլսի՝ Թեսաղոնիկն և Կորընթոս և որք ընդ նոսա մետրապօլիտք և արքեպիսկոպոսք։

Յետ այնորիկ և որք ի Սիկիլիայ և ի Կալաւրիայ եղև ընդ Կոստանդնուպօլսի։ Սրբուհին Սևեռենի որում Նիկապօլիս կոչեցաւ, զի ունէր զամենայն ի Սիկիլիայ մի մայրաքաղաք

οἰκουμενικοί, διὸ καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀναγορεύεται ὁ Κωνσταντινουπόλεως. ὥσπερ δὲ προνόμιον εἶχε ὁ Ῥώμης τὰς ἐγκλήτους τὰς κατὰ τῶν ἄλλων πατριάρχων γενομένας καὶ τὰς κατηγορίας δικάζειν, ἐπεὶ καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἔλαβε τὰ τῆς Ῥώμης προνόμια, εἰκότως καὶ οὗτος δύναται δικάζειν τοὺς προειρημένους τρεῖς πατριάρχας.

Ζητητέον δὲ λοιπὸν καὶ περὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων τῶν ὑποτεθεισῶν τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ πῶς ὑπετέθησαν. πρῶτον μὲν ἀπεσπάσθησαν οἱ ἐν τῇ τετάρτῃ συνόδῳ μνημονευόμενοι μητροπολῖται καὶ ἐπίσκοποι καὶ λοιποὶ ἔν τε τῇ ἀνατολῇ καὶ διοικήσει τῇ ὑπὸ τὸν Ἀντιοχείας καὶ ἐν τῇ δυτικῇ τῇ ὑπὸ τὸν Ῥώμης. δύο γὰρ ἔξαρχοι τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως οἱ προέχοντες τῶν ἄλλων μητροπολιτῶν τῶν ὑπὸ τὴν αὐτῶν διακράτησιν ὑπέκυψαν αὐτίκα σὺν τοῖς ὑπ' αὐτοὺς μητροπολίταις τῷ Κωνσταντινουπόλεως, ἤτοι ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας καὶ ὁ Ἐφέσου τῆς Ἀσίας, καὶ ἐκ τότε ἔμειναν ὑπὸ τὸν Κονσταντινουπόλεως. τίνες δὲ οὗτοι καὶ πόσοι ὕστερον ἐκθησόμεθα. πάλιν ἀπὸ τῆς δυτικῆς διοικήσεως δύο ἔξαρχοι ὁμοίως ὑπέκυψαν τότε τῷ Κωνσταντινουπόλεως προέχοντες τῶν λοιπῶν μητροπολιτῶν τῶν ὑπὸ τὴν αὐτῶν διοίκησιν, ὁ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Κορίνθου, καὶ ἠκολούθησαν τούτοις καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς μητροπολῖται καὶ ἀρχιεπίσκοποι. καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀλλὰ καὶ οὗτοι τίνες καὶ πόσοι ἐροῦμεν. ἀλλὰ καὶ ἡ Σικελία μετὰ ταῦτα καὶ ἡ Καλαβρία γέγονεν ὑπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ Ἁγία Σεβερίνη ἡ καὶ Νικόπολις καλουμένη. εἶχε δὲ ἡ Σικελία

1 ab պատրիարգս. 1-2 b Կոստանդինուպօլսի. 2 ab տիեզերական. ab երեքս. 5 ab Հռոմ. 6 a զնախանունութիւն, b նախանունութիւն. 6-7 b զդատաւորութիւն. 7 ab այս *չունի*. 8 ab տնօրինեցաւ. 9 ab և *չունի*. 10 b Կոստանդինուպօլսի. 11 ab յիշեմք. 11-12 a զմետրաւպաւլիտս, b զմետրօպաւլիտս. 13 ab բաժանեալք. 14 ab յարևմտից. 15 ab են *չունի*. 16-17 a մետրաւպաւլիտք. b մետրաւպօլիտք. 17 ab կարողութեամբն. 18 a այժմ Կոստանդինուպաւլսի, b այժմ Կոստանդիանուպօլսի. 19 ab Կեսարիա Կապպադովկեցւոց. 20 ab Ասիացւոց. 21 ab զոր. 21-22 ab յարևմտական. 22 ab իշխանք. 23-24 b Կոստանդինուպօլսի. 24 ab Թեսաղոնիկ և Կորնթոս. 25 a մետրաւպաւլիտք, b մետրաւպօլիտք. 27-28 ab յետ այնորիկ (b այնոր) Իդիա և Կալաւրիա եղեն ընդ. 28-29 b Կոստանդինուպօլսի. 29 ab Սևէռինի, որում. 30 a Նիկակոլիս, b Նիկապոլիս. 30-31 ab ամենայն Սիկիլիա.

զՍերակուսա և ամենայն այլ եկեղեցիքն Սիկիլիու եպիսկոպոսք էին Սերակուսայ և ինքն Պանորմոն և Թերեզմա և Կեփալոտին և այլք: Այլ և Կալաւռի մի ունի մայրաքաղաք՝ զՏիւրգոս, որ ունի զայլ եկեղեցեցն եպիսկոպոսս ընդ իւրեաւ, այսինքն զՏաւրիանի, որ սուրբն Փոնդինոս զվանսն հաստատեաց և զԲերոնի, որ այժմն Մելիտն կոչեցաւ, զԼանկուն, զՏարասխան, զԿոսիտեան և այլս բազումս, որ ի Կալաւռիա. և է սոցա սրբուհին Սևերինայ մայրաքաղաք, որ ունի ընդ իւր զանազան եպիսկոպոսս.

այլ և Կատինոյ եպիսկոպոսն, էր ի հնումն Սերակուսայ, պատուեցաւ ի թագաւորէն վասն սրբոյն Լէոնդիոսի յեպիսկոպոսութենէն յարքեպիսկոպոսութիւն, վասն որոյ և ոչ ունի եպիսկոպոսս առանձինն, սակայն ի տաքտիկոն թուի յաթոռսն Կոստանդինուպաւլսի նախակարգեցան յաթոռսն Կոստանդինուպաւլսի:

Եւ Սիկիլիոյ աթոռքն և ի Կալաւռի սրբուհին Սևերինա, որք խլեցան ի Հռոմայ, յորժամ բարբարոսքն կալան զպապն և ի գերութիւն մատնեցան, որք և զՀռոմ իւրեանց արարին, ըստ որում և Կրետացիքն ի Հռոմ էին և այժմ Կոստանդինուպաւլսի ծառայեն. ըստ այսմ և եպիսկոպոսք Սիկիլիոյ և Կալաւռիոյ այսաւր Կոստանդինուպաւլսի եղեն, և ունէր ի ժառանգութիւն զամենայնն Կոստանդինուպաւլիս մինչև ի գալն Ֆռանգաց.

πᾶσα ἕνα μητροπολίτην τὸν Συρακούσης, αἱ δὲ ἄλλαι πᾶσαι ἐκκλησίαι τῆς Σικελίας ἐπισκοπαὶ ἦσαν τοῦ Συρακούσης καὶ αὐτὸ τὸ Πάνορμον καὶ τὰ Θέρμα καὶ τὸ Κεφαλούδιον· καὶ τὰ λοιπά. ἡ δὲ Καλαβρία πάλιν ἕνα μητροπολίτην τὸν Ῥηγίου. εἶχε δὲ τὰς ἄλλας ἐκκλησίας ἐπισκοπὰς ὑφ' ἑαυτήν, ἤγουν· τὴν Ταυριανήν, ὅπου ὁ ἅγιος Φαντῖνος τὸ μοναστήριον, τὴν Βιβώνην ἀνθ' ἧς νῦν τὸ Μίλιτον, τὴν Κωνσταντίαν τὴν καὶ Κουσεντίαν νῦν λεγομένην, καὶ τὰς λοιπὰς πάσας τὰς ὑπὸ τὴν Καλαβρίαν. ἦν δὲ καὶ ἡ Ἁγία Σεβερίνη μητρόπολις, ἔχουσα καὶ αὐτὴ διαφόρους ἐπισκοπάς, ὡς τὴν Καλλιούπολιν, τὰ Ἄσυλα, τὴν Ἀκεροντίαν καὶ τὰς λοιπάς. καί εἰσιν ἀναγεγραμμέναι καὶ αὗται αἱ ἐκκλησίαι ἐν τοῖς τακτικοῖς τοῦ νομοκανόνου ἐν τοῖς θρόνοις Κωνσταντινουπόλεως. ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Κατάνη ἐπισκοπὴ οὖσα τὸ παλαιὸν τοῦ Συρακούσης ἐτιμήθη παρὰ τῶν βασιλέων διὰ τὸν ἅγιον Λεόντιον τὸν ταύτης ἐπίσκοπον εἰς ἀρχιεπισκοπήν· διὸ καὶ οὐδὲ ἔχει ἐπισκοπὰς ὑφ' ἑαυτήν· πλὴν ἐν τοῖς τακτικοῖς ἀριθμεῖται καὶ αὐτὴ ἐν τοῖς θρόνοις Κωνσταντινουπόλεως.

Προσετέθησαν γοῦν καὶ ὁ τῆς Σικελίας θρόνος καὶ ὁ τῆς Καλαβρίας καὶ ὁ τῆς Ἁγίας Σεβερίνης τῷ Κωνσταντινουπόλεως, ἀποσπασθέντες τῆς Ῥώμης, ὅτε βάρβαροι κατέσχον τὸν πάπαν, καὶ τὴν Ῥώμην ἠχμαλώτησαν καὶ ἰδιοποιήσαντο. ὥσπερ καὶ ἡ Κρήτη ὑπὸ τὴν Ῥώμην οὖσα ὑπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως γέγονε. πλὴν πρὸ τούτων ὁ πάπας εὑρίσκεται κατέχων μέρη τινὰ εὐτελῆ καὶ ἐπισκοπὰς ἐκ μέρους τινὰς ἐν Σικελίᾳ καὶ Καλαβρίᾳ, τὰς γὰρ μητροπόλεις καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς ἐξ ὁλοκλήρου

1 աբ զՍեռակուսա. 2 աբ Սիկիլիոյ եպիսկոպոս. 2-3 աբ Սեռակուսայ. 3-4 աբ Պանորմի եւ Թերմա եւ Կեպաղուտին. 4 ա Կաղաղաւրի, բ Կաղաւրի. 5 աբ Տիւրոս. 6 աբ եկեղեցեացն. 7 աբ իւրեւ. բ զՏորիանի. աբ ուր. 8 աբ Փոտինոս. 9 աբ զԲիռոնի. աբ այժմ. ա Մեղտիտին, բ Մեղիտին. 10 աբ զԼակոն. աբ զԿոսիտեան; չունին. 11 ա Կաղաւրիա, բ Կաղորիա. 12 աբ Սեւեռինի. 13 աբ եւ զանազան եպիսկոպոս. 14 աբ եպիսկոպոս. 15 աբ Սեռակուսա. 16-17 աբ Լեւոնտիոսի. 17-18 աբ յարքեպիսկոպոսութեան. 19 աբ եպիսկոպոս. 20 աբ յաթոռն. 20-21 բ Կոստանդինուպօլսի. 21-22 բ յաթոռս Կոստանդինուպօլսի. 23 ա Կաղաւրի, բ Կաղաւռի. 24 աբ Սեւեռինի. 26 աբ զպապն չունին. 27 աբ մատնեցաւ. 28-29 աբ Կրետացիքն. 29-30 բ Կոստանդինուպօլսի. 31-32 աբ եպիսկոպոսքն Սիկիլիոյ եւ Կաղաւռեայ. 32-33 ա Կոստանդինուպօլսի. 34 աբ զամենայն. 34-35 աբ Կոստանդինուպօլիս. 35 աբ Ֆռանգաց

Այլ և զԼանկուարտիա և զԱպուլիա և զամենայն, որ անդ են քաղաք և գեղք, և զԿալիբրուսի մետրապոլիտն ունի Կոստանդնուպոլիս. նա և զամենայն, որ զինչ ունէր Հռոմ աշխարհք, մասնապէս կալաւ, որպէս և առէ երգողն և քերթողն տէր Մարկոս, եթէ գտաւ այս ամենայն մետրապոլիտք Կոստանդնուպոլսի. քանզի տուկութիւնն ամենայն Լանկուարտաց, որ է հինն Ելլադա կոչէր, ի թագաւորութենէն Կոստանդնուպոլսի, և ի պապէն բաժանեալ էր և մեկնեալ և ի յայլ հեթանոսաց ըմբռնեալ, և վասն այնորիկ Կոստանդնուպոլսի պատրիարգն կալաւ զեկեղեցի Վրոնդիսին և տ է ր Ն ե ղ ո ս. և զի ի Կոստանդնուպոլսէ երթային անդ քահանայապետք, զայս ոչ ոք անգիտանայ։ Իսկ յորժամ Ֆռանգք հանին զայս տունկ, յայնժամ Հռոմ ձեռնադրեաց զայս եկեղեցիս և յետ այնորիկ ի հեթանոսաց բազումք եկին և ի պատրիարգէն Կոստանդնուպոլսէ ձեռնադրեցան, քանզի ի Հռոմայ օտարացան ամենևին և Կոստանդնուպոլսի հնազանդեցան։

Եւ այսպէս ըստ մասին կալաւ զՍիկիլիա յառաջագոյն. յայտնապէս ի վարք սրբոյն Գրիգորի Ակրականդացւոյ եպիսկոպոսի Ժեժենդիոյ գրեալ է, թէ պապն ձեռնադրեաց զսուրբն Գրիգոր եպիսկոպոս Ակրակադիոյ եւ թագաւորն պարգեւեաց

κατεῖχεν ὁ Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς τῶν Φράγκων ἐλεύσεως.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Λογγιβαρδίᾳ, τῇ Ἀπουλίᾳ καὶ πάσαις ταῖς ἐκεῖ χώραις τὰς μὲν παραλίας μητροπόλεις εὑρίσκεται πρώην κατέχων ὁ Κωνσταντινουπόλεως, τὰς δὲ λοιπὰς ὁ Ῥώμης. ὡς καὶ ταύτας τὰς χώρας οἱ δύο ἀνὰ μέρος κρατεῖν. αὐτίκα γὰρ ὁ μελῳδὸς καὶ ποιητὴς κύριος Μάρκος εὑρίσκεται ἐν Ἱδρόντῳ σταλεὶς μητροπολίτης παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως. ἐπεὶ γὰρ τὸ δουκάτον πάσης Λογγιβαρδίας, τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος οὔσης, ἦν ὑπὸ τὸν βασιλέα Κωνσταντινουπόλεως, ὁ δὲ πάπας κεχωρισμένος ἦν καὶ ὑπὸ ἕτερα ἔθνη δῆθεν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ πατριάρχης εἶχε τὰς ἐκκλησίας, καὶ τὸ Βροντήσιον γὰρ καὶ ἡ Τ έ ρ ε ν τ ο ς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἐδέχοντο ἱερεῖς· καὶ τοῦτο οὐδεὶς ἀγνοεῖ. μεθ' ὃ δὲ ὡς Φράγκοι ἀφείλοντο τὸ τοιοῦτον δουκάτον, τότε ὁ Ῥώμης ἐχειροτόνησε ἐν πάσαις ταῖς τοιαύταις ἐκκλησίαις. ὅσην γὰρ χώραν κατεῖχεν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντινουπόλεως, ἣ μετὰ ταῦτα ἀπὸ ἐθνῶν διαφόρων ἐξενίκησεν, εἰκότως καὶ ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐχειροτόνει ἐκεῖ, ὡς τῆς Ῥώμης ἀλλοτριωθείσης παντελῶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὑπὸ ἄλλους γεγονυίας.

Περὶ δὲ τοῦ ἀνὰ μέρος κατέχειν τὸν πάπαν τινὰ ἐν Σικελίᾳ πρότερον, δῆλον ἀπὸ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ ἐπισκόπου Ἀκραγάντων, ἀλλὰ καὶ τοῦ νῦν λεγομένου Γεργεντίου. γέγραπται γὰρ ἐκεῖσε ὅτι ὁ πάπας ἐχειροτόνησε τὸν ἅγιον Γρηγόριον ἐπίσκοπον Ἀκραγάντων. ἀλλὰ τότε

1 ab զԼանկվարտիա. 1-2 b զԱպուլիա. 2 ab քաղաքք. 3 ab զԿաղիդուսի. a մետրաւպաւլիտն, b մետրաւպօլիտն. 4 a Կոստանդինուպաւղիս, b Կոստանդինուպօլիս. 5 ab ինչ եւ. ab աշխարհն. 6 ab եւ *չունին*. 7 a երգաւղն, b երգօղն. a քերթաւղն, b քերթօղն. ab եթէ. 8-9 a մետրաւպաւլիտք Կոստանդինուպաւղսի, b մետրաւպօլիտք Կոստանդինուպօլսի. 9-10 b տոկութիւն. 10 ab Լանկաւարտաց. 11 ab Եղղադա. 11-12 ab թագաւորութենէն Կոստանդինուպաւղսի. 13 ab բաժանեալ. 15 b այնորիկ. 16-17 ab Վրինդիսին. 17 ab զտէր Նեղոս. ab ի *չունին*. 17-18 a Կոստանդինուպաւղսէ, b Կոստանդինուպօլսէ. 18-19 ab քահանայապետք. 19 ab անգիտանայ. 20 ab Փռանգք. 22 ab յայս եկեղեցիս. 24 a Կոստանդինուպաւլսի, b Կոստանդինուպօլսի. 25-27 ab քանզի ի Հռոմայ աւտարացան ամենեւին եւ Կոստանդինուպաւլսի հնազանդեցան *չունին*. 29 ab զՍիկիլիա. 30-31 ab Ակռականդացւոց· 31 ab որ այժմ կոչի Ժեժենտիոյ. 33 ab եպիսկոպոս *չունին*. 33-34 ab Ակռանդիոյ.

Նմա տալ զկես աւանին Ակրակաւղիոյ. Բայց յայնժամ ոչ էր կատարելապէս բաժանեալ Հռոմ ի Կոստանդինուպաւլսէ, այլ ունէր Կոստանդինուպաւլիս ի նախաժամանակացն հետէ մասնաւորէս զՍիկիլիա և զԿալաւրիա մինչև ի պապն Լեղոստեփնա. և յաւտարանալն նր, յայնժամ և աւտարացաւ յաշխարհացս յայս պապն մինչև ի գալն Ֆռանգաց, որպէս և ասացաք:

Եւ այժմ ունի աստուածապահ աթոռն Կոստանդինուպաւլսի, և որ ի նմա եպիսկոպոսն, զոր նախակոչն Անդրէաս կացոյց փոխանակ իւր ի Բիւզանդիոյ, մասն ոչ սակաւ յԵրոպէ և յԱսիոյ, զոր ըստ կարգի յայտ առնեմք, այսինքն մինչև յանդրընդական խորոն և Իլիւրիկէա ունի Կոստանդինուպաւլիս և մինչև ի Խազարիոյ և ի Քերսոն և ի Գաւթիա և ի Խաղդիոյ, յԱւազիա, ի Վիրք և յԱլանս, քանզի և սոցա մետրապաւլիտք առաքին ի պատրիարգէն Կոստանդինուպաւլսի, և ամենայն պարիստրոն քաղաք սմայ հնազանդին մինչև ի Դանուբ գետ, և Կապադովկեցոց քաղաքն և կողմանքն Հայոց, նաև կղզիք, որք ընդ թագաւորութեամբ են Կոստանդինուպաւլսի, բազումք և մեծամեծք, Բ կղզիք՝ Կրէտն և Եւբիայ, ուր է Երիւպոս, Պենեպիսս և Ելաս, զի Կիպրոս ինքնագլուխ է, որպէս և ասացաք նախ, նաև մեծն Ռուսք ի պատրիարգէն Կոստանդինուպաւլսի առաքին ի մետրապաւլիտք:

Եւ այս է յարևելս և յարևմուտս և յայլ ի կողմանս իշխանութիւնք և

οὔπω ἡ Ῥώμη ἐχωρίσθη τελείως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. κατεῖχεν οὖν ἡ Κωνσταντινούπολις πρὸ πολλοῦ ἀνὰ μέρος καὶ Σικελίαν καὶ Καλαβρίαν, καὶ ὁ πάπας ὀλιγοστά τινα, ὥσπερ καὶ ἐν Λογγιβαρδίᾳ ἕως τῆς ἀλλοτριώσεως τοῦ πάπα. τότε γὰρ ἠλλοτριώθη καὶ τῶν τοιούτων χωρῶν ὁ πάπας, ἕως τῆς τῶν Φράγκων ἐλεύσεως ὡς εἴπομεν.

Νῦν οὖν κατέχει ὁ θεοφρούρητος θρόνος Κωνσταντινουπόλεως, ὃν ὁ πρωτόκλητος Ἀνδρέας ἐνίδρυσε πρῶτος ἐπίσκοπον ἐν αὐτῷ καταστήσας τῆς πόλεως ἔτι Βυζαντίου οὔσης, μέρος οὐκ ὀλίγον τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας, καθὼς ἑξῆς δηλώσομεν, τὰ περὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, τὰ ἀπὸ τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἕως τῆς Προποντίδος ὅπου ἡ Κωνσταντινούπολις, ἐκεῖσέ τε ἄχρι καὶ Χερσῶνος καὶ Χαζαρίας καὶ Γοτθείας καὶ Χαλδίας καὶ Ἀβασγίας καὶ Ἰβηρίας καὶ Ἀλανίας. Καὶ γὰρ μητροπολῖται ἐν αὐτῇ, στέλλονται παρὰ τοῦ πατριάρχου. ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ παρίστριοι πόλεις αὐτῷ ὑπόκεινται ἤτοι αἱ τοῦ Δανουβίου ποταμοῦ, καὶ αἱ τῆς Καππαδοκίας πόλεις, καὶ μέρη τῆς Ἀρμενίας καὶ αἱ Κυκλάδες νῆσοι καὶ αἱ λοιπαὶ ἅπασαι αἱ ὑπὸ τὴν βασιλείαν Κωνσταντινουπόλεως πολλαί τινες οὖσαι καὶ αἱ μέγισται δύο νῆσοι ἡ Κρήτη καὶ ἡ Εὔβοια ὅπου ὁ Εὔριπος, ἀλλὰ καὶ ἡ Πελοπόνησος καὶ ἡ Ἑλλάς· ἡ γὰρ Κύπρος αὐτοκέφαλός ἐστιν ὡς προεγράφη. ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μεγάλην Ῥωσίαν ἀπὸ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως στέλλεται μητροπολίτης.

Εἰσὶν οὖν αἱ ἀναγεγραμμέναι ἐπαρχίαι καὶ μητροπόλεις αἱ ὑποκείμεναι τῷ Κωνσταν-

1 ab Ակռականդւոյ. 2 ab չէր. 3-4 a Կոստանդինուպօլսէ. 4-5 b Կոստանդինուպօլիս. 6 a զՍիկիլիա, b Սիկիլիա. ab եւ Կալաւրիա չունին. 7-8 b յօտարանալն. 8 b յայժամ. ab աւտարացաւ եւ. 9 b աշխարհացս. b յայս չունի. 10 ab Փռանգաց. 12 b Կոստանդինուպօլսի. 14-15 ab Բիւզանդիա. 15 ab յԵւրոպէ. 16 ab յԱսիա. 17-18 ab յանդրնդական. 18 ab Լիւրիկոյ. 19 b Կոստանդինուպօլիս. ab եւ չունին. 20 ab Խազարիա. 21 ab Խաղդիա. ab եւ չունին. 22 ab յԱղանս. 22-23 ab մետրապաւլիտք. 23 a պատրիարգեն. 23-24 b Կոստանդինուպօլսի. 25 ab քաղաքն սմա. 25-26 ab մինչեւ զԴանուբ գետ. 26 ab Կապադովկեցւոց. 28 a կղզիք. ab որ. ab թագաւորութեամբն. 29 b Կոստանդինուպօլսի. 30 ab եւ իա. 31 ab Եւրիպոս. ab Պենիպոնէս եւ Եղաս. 33 ab ի մեծն Ռուզք. 34 ab պատրիարգեն. b Կոստանդինուպօլսի. 35 ab առաքին մետրապաւլիտք. 37 ab յայլ կողմանս.

մայրաքաղաքք, որք հնազանդին Կոստանդինուպաւլսի: Նախ և առաջին Կեսարիայ Կապադովկեցոց ունի եպիսկոպոսս ԺԵ, երկրորդ՝ Եփեսոս Ասիայ ունի եպիսկոպոսս ԼԴ, երրորդ՝ Արակլիա յԵւրոպէ ունի եպիսկոպոսս ԺԴ, չորրորդն՝ Անկիւրիա ի Գաղատիա ունի եպիսկոպոսս Ը, հինգն՝ Կիզիկոն յԵլեսպոնտոս ունի եպիսկոպոսս ԺԲ, վեցն՝ Սարդիկէ ի Լիդիայ ունի եպիսկոպոսս ԻԵ, եւթն՝ Նիկոմիդիայ ի Բեթանիա ունի եպիսկոպոսս ԺԲ, ութն՝ Նիկիայ ի նոյն իշխանութիւն, այսինքն ի Բեթանիայ, ունի եպիսկոպոսս Զ, ինն՝ Քաղկեդոն ի նոյն իշխանութիւն և ունի սա աթոռս Ժ, տասն՝ Սիդի Պամփիլա ունի եպիսկոպոսս ԺԶ, տասն և Ա՝ Սեբաստիա յերկրորդ Հայք ունի եպիսկոպոսս Դ, ԺԲ՝ Ամասիա յԵլեսպոնդոն ունի եպիսկոպոսս Է, յորում եպիսկոպոս է Բերիա, ԺԳ՝ Մելիտենի Հայոց ունի եպիսկոպոսս Ե, ուստի և Նորին եպիսկոպոս է Կոկիսոն, ուր աքսորեցաւ ոսկի լեզուն Յոհաննէս, ԺԴ՝ Տիանայ, որ երկրորդ Կապադովկիա, ունի եպիսկոպոսս Գ, ԺԵ՝ Գանգրն Պանփլագոնացոց ունի եպիսկոպոսս Գ, ԺԶ՝ Թեսաղոնիկն Թէտաղի ունի եպիսկոպոսս Ե, ԺԷ՝ Կլաւդիուպաւլիս ունի եպիսկոպոսս Ե, ԺԸ՝ Նիոյկեսարիա Պոնդացոց ունի եպիսկոպոսս Գ, ԺԹ՝ Պեսենոս յերկրորդ Գաղատիայ ունի եպիսկոպոսս Զ, Ի՝ Մեռիա Լիկիոյ ունի

τινοουπόλεως αὗται αἱ ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ τῇ δύσει καὶ τοῖς λοιποῖς μέρεσιν· α'. ἡ Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς η', β'. ἡ Ἔφεσος τῆς Ἀσίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς λδ', γ'. ἡ Ἡράκλεια τῆς Θράκης τῆς ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ιε', δ'. ἡ Ἄγκυρα τῆς Γαλατίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς η', ε'. ἡ Κίζυκος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ιβ', ς'. αἱ Σάρδεις τῆς Ἀσίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς κε', ζ'. ἡ Νικομήδεια τῆς Βιθυνίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ιβ', η'. ἡ Νίκαια τῆς αὐτῆς Βιθυνίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ς', θ'. ἡ Χαλκηδὼν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, ἄνευ ὑποκειμένων, ι'. ἡ Σίδη τῆς Παμφυλίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ις'. ια' ἡ Σεβάστεια τῆς δευτέρας Ἀρμενίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ζ', ιβ' ἡ Ἀμάσεια Ἑλενοπόντου, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ζ'· ἧς ἐπισκοπὴ ἦν καὶ αὐτὴ ἡ Ἰβηρία, ιγ'. ἡ Μελιτηνὴ τῆς Ἀρμενίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς θ'. ἐξ ὧν ἐστὶ καὶ ἡ ἐπισκοπὴ Κουκουσός, ἐν ῇ ἐξωρίσθη ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Ἰωάννης, ιδ'. τὰ Τύανα τῆς δευτέρας Καππαδοκίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς γ', ιε'. ἡ Γάγγρα τῆς Παφλαγονίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς γ', ις'. ἡ Θεσσαλονίκη τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς η', ιζ'. ἡ Κλαυδιούπολις τῆς Ὀνοριάδος, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ε', ιη'. ἡ Νεοκαισάρεια Πόντου Πολεμονιακοῦ, ἔχουσα ἐπισκοπὰς η', ιθ'. ἡ Πισινοῦς τῆς δευτέρας Γαλατῶν ἐπαρχίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ζ', κ'. τὰ Μύρα τῆς Λυκίας ἔχουσα ἐπισκοπὰς λγ', κα'. ἡ Σταυρούπολις Καρίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς κς', κβ'. ἡ Λαοδίκεια τῆς Φρυ-

1 ab որ. 1-2 b Կոստանդինուպօլսի. 3-4 ab Կեսարիա Կապադովկեցւոց, որ ունի եպիսկոպոս ԺԷ. 4-5 ab Ասիա, որ ունի եպիսկոպոս ԼԴ. 5-6 ab Առակլիա. 6 ab Եւրոպէ որ ունի եպիսկոպոս ԺԴ. 7-8 ab Չորրորդ Անկիւրիա Գաղատիա որ ունի եպիսկապոս. 8-9 ab Հինգերորդ Կիւզիկոն յԵղեսպոնտոս. 9 ab եպիսկապոս. ab Վեցերորդ. 10 ab Սարդիկա ի Ղիւդիա. ab եպիսկապոս 11 ab ԻԷ. ab Եւթներորդ Նիկոմիդէա ի Բիւթանիա. 12 ab եպիսկոպոս. ab Ութերորդ Նիկիա. 13 ab Բիւթանիա. 14 ab եպիսկոպոս. ab Իններորդ. 15 ab և չունին. 16 ab Տասներորդ. ab Պամփիւղւոյ. 17 ab եպիսկոպոս ԺԱ. 17-18 ab մետասաներորդ Սեբաստիա. 18-19 ab եպիսկոպոս. 19 ab Երկոտասաներորդ Ամասիա Եղենպոնտոն. 20 ab եպիսկոպոս Ե. 21 a Երեքտասաներրորդ, b Երեքտասաներորդ. ab Մելիտինի. 22 ab եպիսկապոս. 24-25 ab Չորեքտասաներորդ Տիանա. 25 ab Կապադովկիա. 26 ab եպիսկոպոս. 26-27 a Հինգետասաներորդ Գանգռն Պանփղագոնացւոց. 27 ab եպիսկոպաս. 27-28 ab Վեցտասաներորդ Թեսաղոնիկ Թէտաղւոյ. 28 ab եպիսկոպաս. 29 ab Եւթնուտասաներորդ. b Կլաւդիաւպօլիս. 29-30 ab եպիսկոպոս. 30 ab Ութուտասաներորդ Նիոյկեսարիայ Պոնտացւոց. 31 ab եպիսկոպոս. a Իննուտասըներորդ, b Իննուտասներորդ. 31-32 ab Պիսոնոս. 32 ab Գաղատիա. 32-33 ab եպիսկոպոս 33 ab Քսաներորդ Զմիւռն Լիկւոյ.

եպիսկոպոսս ԼԴ, ԻԱ՝ Կառնաս, որ է Կորհախաչաքաղաք, ունի եպիսկոպոսս ԻԶ, ԻԲ՝ Լաւոդիկեա Փռիւգիա ունի եպիսկոպոսս Ի, ԻԳ՝ Փռենգիայ ի Սալուտարիայ ունի եպիսկոպոսս Ի, ԻԴ՝ Ցեկոնիոն Լիկոնիոյ ունի եպիսկոպոսս ԺԵ, ԻԵ՝ Անտիոք Պիսիդեայ ունի եպիսկոպոսս ԻԱ, ԻԶ՝ Պերգոն, որ է մաւտ ի Պամփիլա, ունի եպիսկոպոսս ԺԵ, ԻԷ՝ Կորընթոս Պելէպոնեսոյ ունի եպիսկոպոսս Է, ԻԸ՝ Աթէնք Ելլադայ ունի եպիսկոպոսս Ժ, ԻԹ՝ Մոկիսոն Կապադովկեցոց ունի եպիսկոպոսս Դ, Լ՝ Սելևկիայ Պամփիլեայ ունի եպիսկոպոսս ԻԳ, ԼԱ՝ Տուրիսոն ի Կալաւռիայ ունի եպիսկոպոսս ԺԲ, ԼԲ՝ Պատրա ի Պաւլեպաւնեսոյ ունի եպիսկոպոսս Ե, ԼԳ՝ Տրապիզոն Լազիկեայ ունի եպիսկոպոսս Է, ԼԴ՝ Լառիսայ յԵլլադա ունի եպիսկոպոսս Ժ, ԼԵ՝ Նաւպատոս Նիկաւպաւլոյ ունի եպիսկոպոսս Ի, ԼԶ՝ Փիլիպուպաւլիս ի Թրակէս ունի եպիսկոպոսս Ժ, ԼԷ՝ Տրայենուպաւլիս ի Հրոդոպէս ունի եպիսկոպոսս Զ, ԼԸ՝ Ռոդոն և շուրջ կղզիքն ունի եպիսկոպոսս Ժ, ԼԹ՝ Փիլիպպիա Մակեդոնացւոց ունի եպիսկոպոսս Է, Խ՝ Ադրիանուպաւլիս ունի եպիսկոպոսս Ժ, ԽԱ՝ Ցեռապաւլիս Փռիգացոց ունի եպիսկոպոսս Ի, ԽԲ՝ Ռոդոմստաւլոն ունի եպիսկոպոսս Է, ԽԳ՝ Տաւրախն ունի եպիսկոպոսս Դ,

γίας Καπατιανῆς, ἔχουσα ἐπισκοπὰς κϛ', κγ'. τὰ Σύναδα Φρυγίας Σαλουταρίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς κ', κδ'. τὸ Ἰκόνιον τῆς Λυκαονίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ιε', κε'. ἡ Ἀντιόχεια τῆς Πισιδίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς κα', κϛ'. ἡ Πέργη ἤτοι τὸ Σύλαιον τῆς Παμφυλίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ιζ', κζ'. ἡ Κόρινθος Πελοποννήσου, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ζ'—α' ἡ τοῦ Δαμαλῶν, β'. ἡ τοῦ Ἄργους, γ'. ἡ Μονεμβασίας, δ'. ἡ Κεφαληνίας, ε'. ἡ Ζακύνθου, ϛ'. ἡ Ζημενᾶς, ζ'. ἡ Μαίνης.—κη'. αἱ Ἀθῆναι τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ια', ὧν ἡ—α'. ὁ Εὔριπος, β'. ἡ Δαυλίας, γ'. ἡ Κορωνίας, δ'. ἡ Ἄνδρου, ε'. ἡ Ὠραιοῦ, ϛ'. ἡ Σκύρου, ζ'. ἡ Καρύστου, η'. ἡ Πορθμοῦ, θ'. ἡ Αὐλῶνος, ι'. ἡ Σύρας καὶ Σερίφου, ια'. ἡ Κέως καὶ ἡ Θερμιῶν.—κθ'. ἡ Μωκυσὸς τῆς Καππαδοκίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς δ', λ'. ἡ Κρήτη, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ι', λα'. τὸ Ῥήγιον τῆς Καλαβρίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ιγ', λβ'. αἱ Πάτραι τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ε'—α. ὧν πρώτη ἡ Λακεδαίμονος, β'. ἡ Μεθώνης, γ'. ἡ Κορώνης, δ'. ὁ Βολαίνης. ε'. ὁ Ἔλοος—λγ'. ἡ Τραπεζοῦς τῆς Λαζικῆς, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ιε', λδ'. ἡ Λάρισσα τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ιζ', λε'. ἡ Ναύπακτος Νικοπόλεως, ἔχουσα ἐπισκοπὰς θ', λϛ'. ἡ Φιλιππούπολις τῆς Θρᾴκης, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ι', λζ'. ἡ Τραϊανούπολις Ῥοδόπης, ἔχουσα

---

1 ab եպիսկոպոս. ab քսաներորդ առաջներորդ Կառիա. 2-3 ab եպիսկոպոս. 3 a քսաներրորդ երկրորդ, b քսաներորդ երկրորդ. ab Լաւոդիկէ Փռիւգիոյ (b փռւ … *տողավերջում*). 4 ab եպիսկոպոս. a քսաներրորդ, b քսաներորդ երրորդ. 4-5 ab Փռինգիա Սաղոտաւիա. 5 ab եպիսկոպոս. a քսաներրորդ չորրորդ, b քսաներորդ չորրորդ. 6 ab Ցիկոնիոն Լիկոնւոյ. 6-7 ab եպիսկոպոս ԺԷ. 7 a քսաներրորդ հինգերորդ. b քսաներորդ հինգերրորդ. 7-8 ab եպիսկոպոս. 8 ab քսաներորդ վեցերորդ. b մօտ. 9 ab Պամփիւղա. ab եպիսկոպոս ԺԷ. ab քսաներորդ եւ եւթներորդ. 10 ab Կորնթոս. a Պեղեպոնեսոյ, b Պեղեպոնեւոյ. 10-11 ab եպիսկոպոս Ե. 11 a քսաներորդ ութերորդ, b քսաներորդ ութներորդ. ab Աթենք Եղղադայ. 12 ab եպիսկոպոս. ab քսաներորդ իններորդ. 12-13 ab Կապադովկեցւոց. 13 ab եպիսկոպոս. ab երեսներորդ. 14 ab Պամփիլա. ab եպիսկոպոս. 15 ab երեսներորդ առաջներորդ Տուրիսոն. a Կալաւռիա. 16 ab եպիսկոպոս. ab երեսներորդ երկրորդ. 16-17 ab Պողիպոնիս. 18 ab ի Լազիկեա. ab եպիսկոպոս. 19 ab Լառիսա յԵղղադա. 19-20 ab եպիսկոպոս. 20-21 ab Նաւպատոս Նիկիպաւլսոյ. 21 ab եպիսկոպոս. 21-22 ab Փիղիպաւղիս. 22 ab եպիսկոպոս. 23 a Տրայիանուպաւլիս, b Տրայիանուպօլիս. ab ի Ցրոդոպէս. 24 ab եպիսկոպոս. a Երեսներորդի ութերորդի, b Երեսներորդ ութերորդի. ab Ռոգդոն. 25 ab եպիսկոպոս. ab Երեսներորդի իններորդի. 25-26 ab Փիղիպէք. 26-27 ab եպիսկոպոս. 27 b Քառասուներորդի Ադրիանուպօլիս. 28 ab եպիսկոպոս. a առաջին *չունի*. b քառասուներորդի առաջիներորդի Ցեռապօլիս. 29 ab Փռիւգացւոց. ab եպիսկոպոս. b Քառասուներորդ երկրորդ. 30 ab Ռոստուստալոն. ab եպիսկոպոս Ե. 31 ab եպիսկոպոս Դ.

ԽԴ՝ Զմիւռնիա Ասիա ունի եպիսկոպոսս Դ, ԽԵ՝ Սեռակուսա Սիկիլիա ունի առանձինն զամենայն կղզոյն եպիսկոպոսս, որ են ԻԱ, որոց է ա. Կատանիա, բ. Տաւռաւմինոյ, գ. Մեսսինէ, դ. Կեֆալուտին, ե. Թերմա, զ. Պանորմոս, է. Տեւելիոն, ը. Տեւխուլատր, թ. Ակռականդա, ժ. Տնդարիոն, ժա. Կառինն, ժբ. Լեոնդինէ, ժգ. Խալեսիս, ժդ. Ղաւդոսի կղզին, ժե. Մելետին, որ ասի Մալթա կղզին, ժզ. Լիպառն կղզին, ժէ. Վորկինա, ժը. Դեղեմի, ժթ. Նորոսիմայ, ի. Տենեբոս, իա. Բասիլու,—ԽԶ՝ Մետրապաւլիս Կրետին ունի եպիսկոպոսս ԺԲ, ԽԷ՝ ի Կատանի, որ էր եպիսկոպոս Սեռակուսա և պատուեցաւ եւ մայրաքաղաք եղեւ վասն սրբոյն Լէոնդէոսի ի Թագաւորէն. ԽԸ՝ Ամուրացւոցն Փռիւգիա ունի եպիսկոպոսս Է, ԽԹ՝ Կամախ Հայոց ունի եպիսկոպոսս Ե, Ծ՝ Տո Կոտեայոն Փռիւգիացոց ունի եպիսկոպոսս Գ, ԾԱ՝ սրբուհին Սևերինէ Կալաւռիայ ունի եպիսկոպոսս Դ, ԾԲ՝ Մետելին կղզին ունի եպիսկոպոսս Ե, ԾԳ՝ Նորապատրա յՈւլլադայ ունի եպիսկոպոս Ա, ԾԴ՝ Աքիա Ելեսպոնտոն, չունի սա աթոռ իւր ճնազանդ, ԾԵ՝ Իրիկիէ յՈւլլադայ, որ ոչ ունի աթոռ ճնազանդ, ԾԶ՝ Եպրէ ի Թեսաղիա, որ ունի աթոռ իւր հնազանդ, ԾԷ՝ չունի, ԾԸ՝ Կիւռկիռ ոչ ունի, ԾԹ՝ ոչ ունի, Կ՝ Ամաստրիայ ի Պոնտոս չունի, ԿԱ՝ Էսոնաս ի Փռիգիայ չունի ԿԲ՝ Պաւմպիուպաւլիս չունի, ԿԳ՝ Ատալիա խլեցաւ ի մայրաքաղաքէն Սելիոյ եւ պատուեցաւ

ἐπισκοπὰς ζ', λη'. ἡ Ῥόδος τῶν Κυκλάδων νήσων, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ιβ', λθ'. ἡ Φιλίππων Μακεδονίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ζ'. μ'. ἡ Ἀδριανούπολις Αἱμιμόντου, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ια', μα'. ἡ Ἱεράπολις Φρυγίας Καπατιανῆς, ἔχουσα ἐπισκοπὰς θ', μβ'. τὸ Ῥοδόστολον ἤτοι ἡ Δίστρο ἡ τῆς Αἱμιμοντίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ε', μγ'. τὸ Δυρράχιον, ἔχουσα ἐπισκοπὰς δ', μδ'. ἡ Σμύρνα τῆς Ἀσίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ε', με', ἡ Συράκουσα τῆς Σικελίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς κα', ὧν—α'. ἡ Κατάνη, β'. ἡ Ταυρομίνη, γ'. ἡ Μεσήνα, δ'. τὸ Κεφαλούδη, ε'. τὰ Θέρμα, ς'. Πάνορμον, ζ'. Λιλύβαιον, η'. Τρόκαλα, θ'. Ἀκράγας, ι'. Τυνδάριον, ια'. Καρίνη, ιβ', Λεοντίνη, ιγ'. Ἀλέσις, ιδ'. Γαῦδος νῆσος, ιε'. Μελίτη νῆσος ἡ λεγομένη Μάλτα, ις'. Λίπαρις νῆσος, ιζ'. Βούρκαπος, ιη'. Δίδυμος, ιθ'. Οὐστίνα, κ'. Ταίναρος, κα'. τὸ Βασιλούδη.—μς'. ἡ Κατάνη ἐπισκοπὴ οὖσα Συρακούσης τιμηθεῖσα δὲ διὰ τὸν ἅγιον Λέοντα, μζ'. τὸ Ἀμμώριον τῆς Φρυγίας ἡ ἔχουσα ἐπισκοπὰς η', μη'. ἡ Κάμαχος τῆς Ἀρμενίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς η' μθ'. τὸ Κοτυάειον τῆς Φρυγίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ιγ'. ν'. ἡ Ἁγία Σεβερίνη τῆς Καλαβρίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ε'. να'. ἡ Μιτυλήνη Λέσβου νήσου, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ς', νβ'. αἱ Νέαι Πάτραι τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα ἐπισκοπὰς δ', νγ'. αἱ Θῆβαι τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα ἐπισκοπὰς γ', νδ'. αἱ Σέρραι τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς νζ', νε'. ἡ Αἴωνος, νς'. τὰ Κέρκυρα, νζ'. ἡ Μεσημβρία, νη', ἡ Ἄμαστρις Πόντου, νθ'. αἱ Χῶναι Φρυγίας, ξ'. ἡ Πομπηιούπολις, ξα'. ἡ Ἀττάλεια ἀποσπασθεῖσα Συλαίου,

1 աբ Ասիոյ. աբ եպիսկոպոս. 2 աբ Սիւռակուսա Սիկիլիայ. 2-4 աբ ունի եպիսկոպոս ԻԱ առանձինն ամենայն կղզոյն, որոց. 5 աբ Տաւռեմենոյ. աբ Միսինի. 5-6 աբ Կեփաղոտին. 7 աբ Տեւեղոռն. աբ Տեմիղաւռ. 7-8 աբ Ակռականդա. 9 ա Լեոնդի, բ Ղեոնգի. աբ Խալէսիս. 10 աբ Մեղիտին. 11 աբ Վորկոնոյ. 12 աբ Նոսիմա. 13 ա մետրաւպաւլիս, բ մետրաւպօլիս. 14 աբ եպիսկոպոս. 15 աբ որ չունին. աբ էր եպիսկոպոս 15-16 աբ Սեռակուսայ. 17 աբ Ղեւոնդիոսի. 18 աբ Ամուրացւոց. 19 աբ եպիսկոպոս. 20 աբ եպիսկոպոս. 20-21 աբ Տոկոտիոն Փռիգացւոց. 21 աբ եպիսկոպոս. 22 ա Երին առաջին. բ սրբուհի. 22-23 աբ Սեւերինի ի Կալաւռիա. 23 աբ եպիսկոպոս. 23-24 աբ Միտիղին. 24 աբ եպիսկոպոս է. 25 աբ Նորպատրա յԵղղադա. 26 աբ Աքայիա յԵղեսպոնտոն. 27 աբ սա չունին. 27-28 աբ ԾԵ՝ Իրիկիէ յԵլլադայ, որ ոչ ունին աթոռ հնազանդ չունին. 29 բ Թեսաղիա. աբ որ ոչ ունի. 29-30 աբ աթոռ իւր հնազանդ չունին. 30 աբ ոչ ունի. աբ Կիւռկիւռ. 31 աբ չունի. 31-32 աբ Ամաստրի Պոնտոս. 32 բ Էսոնաս. 32-33 աբ Փռիւգիա. 33 ա Պամպիւպաւղիս, բ Պամպիւպօլիս. 35 աբ Սելեոյ.

մետրապաւլիտ, վասն որոյ ոչ ունի աթոռ հնազանդ իւր, ԿԴ՝ *ի Պառոնաքսիայ խլեցաւ ի Ցռոդէ* պատուեցաւ եւ եղեւ մետրապաւլիտ, եւ ոչ ունի աթոռ իւր հնազանդ, ԿԵ՝ *Լակեդմոնիայ խլեցաւ ի Կորնթոսէ* եւ պատուեցաւ մետրապաւլիտ, վասն որոյ ոչ ունի աթոռ իւր հնազանդ:

Են և այլ քահանայապետք, որք հնազանդին Կոստանդինուպաւլսի, որք ոչ են մետրապաւլիտք և ոչ ընդ ձեռամբ մետրապաւլտի. ԽԲ *աթոռք, որք են այսոքիկ. Նախառաջին Վիզիկի,* Բ՝ *Լեոնդիուպաւլիս,* Գ՝ *Մառունի,* Դ՝ *Ապամիայ,* Ե՝ *Գերնիա,* Զ՝ Արկադիուպաւլիս, Է՝ *Ցոպարիոն,* Ը՝ Իմիլիտեայ, Թ՝ *Իպրիկոնիսիս,* Ժ՝ Սելեւրիայ, ԺԱ՝ Մեքեմնիայ, ԺԲ՝ Կիոս, ԺԳ՝ Ապրոս, ԺԴ՝ Տորոսիոն, ԺԵ՝ *Կիպսալա,* ԺԶ՝ Վոռենտոս, ԺԷ՝ Ցիկի, ԺԸ՝ Նէապոլիս, ԺԹ՝ *Իսիժի,* Ի՝ *Սեռսոյ,* ԻԱ՝ *Մեսին,* ԻԲ՝ Գարեղոն, ԻԳ՝ *Վռիսիս,* ԻԴ՝ Սերկիս, ԻԵ՝ Կառիդի, ԻԶ՝ Լեւկաս, ԻԷ՝ Լեմնիս, ԻԸ՝ Նակոլիա, ԻԹ՝ Միստիա, Լ՝ Կողոնիայ, ԼԱ՝ Ստորիպաւլիս, ԼԲ ..... ԼԴ՝ Պոտախմնեոս, ԼԵ՝ Գերմի, ԼԶ՝ Վոսպառոս, ԼԷ՝ Կոդրէ, ԼԸ՝ Կոդրոն, ԼԹ՝ Ռիկսիոն, Խ՝ Գաւթիա, ԽԱ՝ Փուլլիայ, ԽԲ՝ Եգենայ:

Այս է ամենայն քաղաքք և իշխանութիւնք Կոստանդինուպաւլսի:

Եւ Քրիստոսի փառք յաւիտեանս ամէն.

ξβ'. ἡ Παροναξία ἀποσπασθεῖσα Ῥόδου, ξγ'. ἡ Λακεδαιμονία ἀποσπασθεῖσα Πατρῶν τῆς Πελοπονήσου, ξδ'. τὰ Μάδυτα ἀποσπασθεῖσα Ἡρακλείας, ξε'· ἡ Ἄβυδος ἀποσπασθεῖσα Κιζύκου.

Καὶ αἱ ἀρχιεπισκοπαὶ αἱ ὑποκείμεναι τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ μηδενὶ μητροπολίτῃ ὑποκείμεναι μήτε ἔχουσαι ὑφ' ἑαυτὰς ἐπισκοπάς. αἱ πᾶσαι τὸν ἀριθμὸν εἰσὶν αὗται· α'. ἡ Βιζύη, β'. ἡ Λεοντόπολις, γ'. τὸ Πάρειον, δ'. ἡ Προκόννησος, ε'. ἡ Κίος. ς'. ἡ Ἄσπρος, ζ'. τὰ Κύψελα, η'. ἡ Ψίχη, θ'. ἡ Νεάπολις, ι'. ἡ Σέλγη, ια'. ἡ Χερσών, ιβ'. ἡ Μέσην, ιγ'. ἡ Γαρέλα, ιδ'. ἡ Βρύσις, ιε'. ἡ Δέρκους. ις'. ἡ Καραβζύη, ιζ'. ἡ Λῆμνος, ιη'. ἡ Λευκάς, ιθ'. ἡ Μίσθεια, κ. ἡ Πιδαχθόη, κα'. ἡ Πέρμη, κβ'. ἡ Βόσπορος, κγ'. ἡ Κοτραδία, κδ'. αἱ Κόδραι, κε'. ἡ Κάρπαθος, κς'. ἡ Κατρώ; κζ'. τὸ Ῥύζεον, κη'. ἡ Γοτθία, κθ'. ἡ Σουγδία, λ.' αἱ Φοῦλλοι, λα'. ἡ Αἴγινα, λβ'. τὰ Φάρσαλα, λγ'. ἡ Ἀγχίαλος, λδ'. τοῦ Ἡρακλέους.

Αὗται πᾶσαι αἱ πόλεις καὶ ἐπαρχίαι τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως.

1 աբ մետրաւպաւլիտ. 2 ա Իպառոնակսիա, բ Իպառոնաքսիա. 3 աբ ի Ռուզէ. աբ մետրաւպաւլիտ. 5 աբ Ղակեդմոնիա. 6 աբ մետրաւպաւլիտ. 8 աբ քահանայապետք. 9 բ Կոստանդինուպօլսի. 10 աբ մետրաւպաւլիտք. բ ընդ *չունի.* 11 աբ մետրաւպաւլտի. 12 աբ Լեոեղիուպաւլիս. 13 աբ Մառոնի. աբ Ապամիա. 14 բ Արկադիուպօլիս. 15 բ Ապարիոն. աբ Իմիղիտիա. 16 աբ Սեղեւրիա. աբ Մեքեմնիա. 17 բ Ապրու. աբ Տաւրոսիոն. 18 աբ Կիփսաղա. աբ Վրէնտոս. 19 ա Նէաւպաւլիս, բ Նէաւպօլիս. աբ Իսեժի. 20 ա Վրիսիս. 21 բ Կաւռիդի. աբ Ղեւկաս. 22 աբ Ղիմնիս. աբ Նակողիա. 23 աբ Կողոնիա. ա Ասորիուպաւլիս, բ Ասորիուպօլիս. 24 աբ ԼԳ.... ԼԴ. աբ Պատախմէնտաոս. 25 աբ Կաւդրէ. 26 աբ Ռիկսէոն. աբ Գաւթա. 27 աբ Պուղղիա. աբ Եգինա. 29 բ Կոստանդինուպօլսի *քառից յետոյ* աբ *ունի* ՈԻԸ թւ" թարգմանեցաւ ի ձեռն Ներսիսի (բ Ներսէսի) եպիսկոպոսի եւ Կոստանդինուպաւլսի (բ Կոստանդինուպօլսի) մետրաւպաւլտի (բ մետրօպօլտի). 30 աբ *չունին. որք փոխարէն* ա *ունի* ի փառս Աստուծոյ, բ ի փառս Աստուծոյ ամէն.

ՑԱՆԿ ՑԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒԱՆՑ

(Թուանշանք համարոց նշանակեալ աստղով (*) վերաբերին ի տարբերութիւնս ընթերցուածոց).

3 2044 011 220 779

3 2044 011 220 779

